

Hvorfor mørkelægger KU?

Under overværelse af begejstrede studerende og ansatte offentliggjorde Niels Bohr Institutet i september en samarbejdsaftale med det multinationale it-firma Microsoft. Men da FORSKERforum spurgte ind til KU-forskernes vilkår og rettigheder, kom KU's prorektor Thomas Bjørnholm med svævende svar.

FORSKERforum søgte aktindsigt i kontrakten, men fik en groft overstreget/mørkelagt kontrakt som svar. Man kunne dog med enkelte klik afkode dokumentet, så FORSKERforum havde pludselig hele samarbejdskontrakten.

Da KU's prorektor så blev stillet spørgsmål om den, truede KU med fagedforbud mod offentliggørelse og erstatningssag, fordi FORSKERforum angiveligt havde fået kontrakten ad ulovlig vej. Men tre medierets-eksperter afviste KU's udlægning: FORSKERforum har ikke gjort noget ulovligt og kan roligt publicere om sagen.

FORSKERforum bad om interview med Bjørnholm og fremsendte spørgsmål. Men han nægter at deltage med henvisning til, at KU mener, at FORSKERforum har fået kontrakten ulovligt (via hacking af dokumentet).

Chefer og publicering i gråzone

DM-konsulent Jens Vraa-Jensen har læst kontrakten ud fra det offentlige og de menige KU-forskere's interesser: "Kontrakten fortæller om en uigennemskuelig ledelseskonstruktion, hvor de to projektchefer er dobbeltansat, men tager de ansatte så mod ordrer fra en chef fra KU eller fra Microsoft? Og Microsoft har også veto-ret mod KU-forskere's publicering".

Han undrer sig over hemmelighedskræmmeriet: "KU-ledelsen prøver at

hemmeligholde bindinger, som har offentlighedens interesse. Universitetsloven fastslår, at uni ideelt set skal lave videnuddvikling og forskningsbaseret uddannelse i det offentlige interesse. Læst med bestemte øjne kunne man tro, at denne kontrakt var mere indirekte industristøtte end offentlige forskningsinteresser."

De tunge økonomiske dele af kontrakten om ophavsret og mulige patenter (Intellectual Property) er svært gennemskuelige, og dem vil han ikke kommentere, også fordi det kan kategoriseres som 'forretningshemmeligheder'.

Økonomi overtrumfer principper

"Men kontrakten og mørkelægningen er principielt interessant, når KU som offentlig institution strækker sig så langt for at hente forskningspenge, at man ikke står hårdt på de offentlige interesser – herunder forskningsfriheden. Desværre er de økonomiske interesser så store, og jeg har ikke for nylig hørt om nogen, der sagde nej til kontrakter og penge, fordi kontrakten indeholdt uacceptable vilkår for forskerne. Men jeg vil gerne belæres, hvis nogle kan komme med aktuelle eksempler", siger DM-konsulenten.

"Efter gennemgang af kontrakten er et hovedindtryk tilbage om, at 'værnet om forskningsfriheden' – sikringen af forskerens rettigheder – ikke har høj prioritet hos dem på uni'erne, der laver kontrakter. Man er stærkt fokuseret på at hjemtage en stor kontrakt med en magtfuld privat aktør, for eksterne midler er et vigtigt succeskriterium for ledelsen – såvel økonomisk som hos politikerne".

Tema: Forskningskontrakter s. 12-17

Lektorlønnerne saket bagud

Embedsmandsgruppen 'chefkonsulenter' har i de sidste seks år overhalet gruppen af uni-lektorer. OK-FORHANDLINGER

4

AUs miljøforskning i zig-zag

BERLINGSKE-afsløring indikerer, at AUs ledelse satte sine miljøforskere til at lave 'bestillingsforskning' til Esben Lunde og så gav de mundkurv til kritiske forskere

6

Støjberg og Pind nøler

Integrationsministeren har lovet, at problemet med ikke-EU forskeres ekstrarbejde skal løses. Men siden er det bare blevet til lapperier

10

TEMA: Forskningskontrakter

KU-kontrakt var ulovlig

KUs kontrakt med landbrugslobbyen SEGES får næse i tilsynsrapport fra Forskningsstyrelsen: 'KU skal fremover præcisere forholdet om forskningsfrihed og videnskabs-etik

12

KUs ledelse i flyverskjul

FORSKERforum afkodede kontrakt, som KU vil mørkelægge, selv om det berørte KU-forskere's vilkår. Hvorfor det hemmelighedskræmmeri?

14

Dobbeltjob og vetoret

FORSKERforum afslører detaljer fra samarbejdskontrakten med Microsoft. Men prorektor Thomas Bjørnholm vil ikke svare på spørgsmål

14-16

Muslinger som klima-drama

En lærerig historie om, hvordan historier kan vokse og få deres eget dramatiske liv i medierneS vridemaskine.

FAKE NEWS

18-20

'Tænk, hvis fagkyndige ...

Ledere burde lytte til deres fagkyndige i stedet for at bruge penge på dyre konsulenter og trivselsundersøgelser, siger eks-leder.

AFSKEDS-INTERVIEW

28

Udenlandske forskere i grotesk klemme

Som H.M. Dronningen sagde i nytårstalen: "Det er ikke alene et spørgsmål om at mangle hænder. Vi har også brug for ideer og inspiration udefra for at kunne bevare den fine position, som Danmark har på så mange områder, ligesom vi selv formår at inspirere andre ude i verden. Danmarks gode omdømme skyldes både vore traditioner og den fornyelse, som er kommet til".

Vi har brug for inspiration udefra, international rekruttering, vi skal inspirere, forskerne skal formidle. Bare ikke i Danmark. Er man ikke-EU-borger og forsker i Danmark, er det ikke nemt at leve op til kravene om deltagelse i forskningsformidling og forskningsbaseret undervisning.

Politikerne har lavet regler for indvandring uden at tage hensyn til de internationale specialister, vi rekrutterer til danske forskningsinstitutioner. Her skal forskere leve i frygt for at få bøder og ikke kunne søge statsborgerskab, hvis de udøver deres formidling, som jo er en forskerforpligtelse. Så forskere meldte hellere fra end at komme i problemer hos SIRI (Styrelsen for International Rekruttering og Integration) og ende med en politianmeldelse.

Nogle af disse situationer er måske løst nu. De må gerne lave bedømmelsesarbejde på et andet universitet, men det skal godkendes med beskikkelse og orientering til SIRI. Man må gerne give en præsentation på konferencer i Danmark, så længe det er indenfor forskerens hovedbeskæftigelse og forskerens universitetsinstruktionsbeføjelse. Tutorials og gæsteundervisning er en anden sag – det må forskeren ikke, uden at der indhentes en særlig tilladelse

fra SIRI, selv om det faktisk er en del af forskningsformidling. Men skaden er allerede sket. Kolleger, der skulle have været med til Nordisk Geologisk Vintermøde på DTU, valgte at melde afbud af frygt for repressalierne.

Politikerne har lavet regler uden hensyn til, hvad der er normalt og forventet i forskningsverdenen. Hvis forskeren får bibeskæftigelse, skal han/hun have en særlig tilladelse til dette. Det at være censor, eller at udføre andet bedømmelsesarbejde, er normalt tæt knyttet til en stilling som forsker ved et dansk universitet, men den udenlandske forsker skal først søge beskikkelse som censor som alle andre.

“Jeg ville nødig være udenlandsk forsker og skulle finde vej i den jungle af regler med alt det, man skal vide.

SIRI har på sin seneste opdaterede hjemmeside (dec. 2017) information om, at ikke-EU borgere nu kan blive beskikket til censorkorpset og herefter opnå tilladelse i SIRI hertil fremover.

Når man ser på udlændingeloven af

2016, ser man en lang liste af ændringer (som følge af love fra 2016 og 2017), og derudover senere ændringer til forskriften (bekendtgørelsen), som "kun" er på 128 sider! Og søger man på lovens tilblivelse, høring og lovbehandling, drukner man i tusindvis af dokumenter på Folketingets hjemmeside.

Den politiske hensigt er tilsyneladende at gøre det vanskeligt for udlændinge at være i Danmark. Loven er uhensigtsmæssig for forskningen. Og søger man på forskere i loven, er der kun nogle få linjer herimellem, der vedrører forskere: "§ 9 a. Der kan gives opholdstilladelse til en udlænding på grundlag af beskæftigelse, stk. 3 3) der har indgået aftale eller fået tilbud om ansættelse som forsker på et universitet."

Jeg ville nødig være udenlandsk forsker og skulle finde vej i den jungle med alt det, man skal vide.

Det fremgår af dette nummer af FORSKERforum (s. 10), at udlændingeminister Inger Støjberg nøler med at få løst problemet for vores kolleger fra ikke-EU-lande. Men integration er et fælles ansvar, og forskning er international. Så herfra skal der lyde en opfordring til regeringen om, at forskningsverdenen får sin egen lov på området eller i det mindste en selvstændig vejledning. Forskere skal ikke bare have "opholdstilladelse" – de skal have opholdstilladelse med mulighed for at virke på samme vilkår som os andre.

SIRI skal have regler, så de ikke belastes af uklare vilkår og frygt for at begå fejl. SIRI bør leve op til den første del af sit navn Styrelsen for **International Rekruttering**.

Har du TIP til FORSKERforum?

- OM UMULIGE STRAMNINGER AF JERES ARBEJDSNORMER
- OM HELT URIMELIG FORVALTNING AF DIN ANSØGNING
- OM MISBRUG AF DIT ARBEJDE
- OM EN LEDERS MISBRUG AF SIN MAGT
- ELLER LIGNENDE

DU SKAL SELVFØLGELIG STILLE MED EN VIS FORM FOR DOKUMENTATION, MEN DU ER SIKRET FULD ANONYMITET.

HENVENDELSE:
FORSKERFORUM@DM.DK
EL. TEL. 2033 4533

AAUs bestyrelse før årsskiftet. I midten ses formand Lene Espersen og rektor Per Michael Johansen – som ikke er bestyrelsesmedlem (AAU presse)

AAU-ledelsen bøjede sig

- for massive protester mod vedtægtsforslag med mindre medarbejder-indflydelse

AAU-ledelsens forslag om vedtægtsændringer på Aalborg Universitet førte før jul til protester fra Akademisk Råd. Men balladen endte med at Bestyrelsen – efter indstilling fra Rektoratet – nu har forkastet de foreslåede ændringer herunder direktøren – mere magt på bekostning af de menige faglige forskere.

Forslaget gik på en mere enstregig beslutningsmodel med mere magt til ledere og til direktøren. Og så skulle organer slankes. Der skulle være færre medarbejdere i institutråd, studienævn, ph.d.-udvalg og i Akademisk Råd. Ledelsens angivelige hensigt var at **”at løfte en betydelig arbejdsbyrde væk fra medarbejderne”**, for det har mange klaget over. Men mange høringsvar luftede undren over, at man ville fjerne noget af medarbejderindflydelsen, som ikke har det særlig godt i forvejen.

”Forslaget var hårrejsende læsning”, siger økonomi-lektor Mogens Ove Madsen, tidligere formand for AAUs Akademisk Råd på fakultetet. ”Det var en firmatisering. Samlet set lignede det en bevægelse væk fra en ledelsesfilosofi, der er anvendelig på et universitet og mere i retning af en ældre privat virksomhed”, vurderer økonomi-lektor Mogens Ove Madsen.

Ny ledelseslinje

AAUs rektorat fremsatte forslaget i ly af kravet om nye vedtægter som følge af en lovændring, hvor bestyrelsesmedlemmer skal udpeges på en ny måde. Vedtægtsændringen skulle angiveligt rette sig mod politikernes ambition om “... forbedringer med henblik på, at de ledelsesmæssige rammer i højere grad afspejler universiteternes store samfundsmæssige betydning og ansvar.”

Forslaget ville give ledere på alle planer mere handlefrihed, inkl. AAUs direktør. Rektoratet stod som initiativtager til vedtægtsændringen:

”Men det er uigennemskueligt, om det var rektor, direktør eller andre, som stod bag”, siger jura-lektor Trine Schultz, som er ny formand for Akademisk Råd på samf-fakultetet.

”Det er selvfølgelig godt, at vedtægtsændringen nu er taget af bordet. Men der var store kommunikations-problemer i processen og i forslaget, for der fulgte ikke en egentlig forklaring med – udover at man ville at ”løfte en betydelig arbejdsbyrde væk. Tilbage står derfor nu, at ledelsen gav et bekymrende signal om en ledelseslinje, hvor medarbejder-indflydelsen ikke har høj prioritet. Det bliver interessant, om de vil rette op på det”.

LØNSTATISTIK (gennemsnitsløn kr. inkl. tillæg og pension):

	Pr. måned	Årligt
Uni-lektorer	51.000	614.000
Gymnasielærere	49.000	588.000
Lektorer professionshøjskoler	48.000	573.000

Lønrelationer: Lektorgruppens løn-efterslæb

Lektorer får ikke ret meget mere i løn end gymnasielærere

AC har stillet en række krav til overenskomstforhandlingerne. AC er paraply- og forhandlingsorganisationen, som repræsenterer universitetslærere og forskere i DM og Djøf. Øverst står, som ved de seneste overenskomster forhøjelse af tillæg til lektorer, seniorforskere og seniorrådgivere.

Uni-sektoren vil om lønrelationer sige, at der er for lille forskel i lønningerne mellem de tre grupper. Lektorlønnen skal løftes betragteligt.

Lektorgruppen er helt central for sektoren, og derfor er deres vilkår og løn retningsgivende. Fagforeningernes vigtigste argument for et løft til lektorgruppen er da også, at lønrelationer til andre grupper er i ubalance. Opad i forhold til sammenlignelige grupper af administrativt embedsmænd, chefkonsulenter i stat og kommuner. Og nedad i forhold underviserne på professionshøjskoler og gymnasielærere.

Uni-lektorer ekstra kvalifikationer belønnes ikke

Lønsammenligningen afslører, at der er relativt lille forskel mellem uni-lektoren og de to andre. Forskellen til gymnasielærerne er på 2.000 kr. pr. måned. Mens

den er 3.500 kr. månedligt til lærerne på professionshøjskolerne.

Der er ikke en lønforskel, som afspejler kvalifikationsforskellene. Unikarrieren adskiller sig markant fra både gymnasier og professionshøjskoler. Kvalifikationskravene er større (krav om ph.d. og forskningsmeritter på internationalt niveau), man skal både forske og undervise. Karrierestigen har mange trin og bedømmelser, så det er en meget konkurrencepræget sektor, hvor der ikke er automatisk overgang til næste karrieretrin.

Lektorlønnen har stået stille – og et løn-løft til lektorgruppen vil derfor afspejle kompetenceniveauerne, vil fagforeningerne argumentere over for arbejdsgiverne ved de kommende okforhandlinger.

Og et lønloft vil ikke bare være godt for lektorerne. Det vil også være godt for uddannelsessektorens ansatte, for lige nu er det faktisk sådan, at den relativt lave lektorløn er et problem for lønudvikling for lærerne på gymnasier og professionshøjskoler. Deres lønkrav kan afvises af arbejdsgiverne: *'Hør lige her, hvis vi giver Jer mere i løn, får I jo mere end universitets-lektorer...'*

”Lønrelationerne mellem lektorer og statens chefkonsulenter er i ubalance. Fagforeningerne har i mine øjne gode argumenter for deres overenskomstkra- om markante lønstigninger til lektorer samt seniorforskere og seniorrådgivere”, konstaterer AAU-lektor Jørgen Stamhus, der er løn- og arbejdsmarkedsforsker.

”Der er mange gode argumenter for at lave lønsammenligning mellem uni-lektorer og så embedsmandsgruppen ’chefkonsulenter’ i stat og kommuner. Men chefkonsulenternes løn er 13 pct. højere – og ikke mindst er deres antal næsten fordoblet 2011-2017. Det er en overraskende glidning, for det betyder, at de administrativt ansatte akademikere i staten har fået et ekstra karrieretrin, hvor de kan løbe fra lektorerne”.

FORSKERforums lønstatistik fortæller, at lektorer tjener 60.000 kr. mindre årligt end chefkonsulenter i stat/kommuner. Og at antallet af disse chefkonsulenter er steget eksplosivt med 85 pct. (2011-17), mens lektorens karrierestillinger kun steg 20-33 pct. (hhv. professor mso og ordinære professorater).

Antallet af chefkonsulenter er steget fra 1.917 til 3.565. Antallet af lektorer er steget fra 3.482 til 4.048. Og lektorernes månedsløn er 52.000 kr., mens chefkonsulenterne tjener 58.000 (2017).

Uklare krav til chefkonsulent-stillingen

Ifølge Djøfs vejledning for karrierevejen for special- og chefkonsulent-kategorierne har ledelser i stat og kommuner brede rammer for at definere og bestemme kravene til stillingskategorierne, og dermed også indplacere eller forfremme medarbejderne, for der er hverken i overenskomsterne eller i stillingsbeskrivelser nærmere retningslinjer for, hvornår en stilling skal være en special- eller chefkonsulentstilling.

”Det er jo interessant, at kvalifikationskravene til en chefkonsulent-stilling er så udefinerede. Grænsefladen mellem fuldmægtig, specialkonsulent og chefkonsulent er flydende. Det er helt i modsætning til lektorstillingen og dens næste trin professoratet”, konstaterer Stamhus. ”Og hvis fagforeningerne troede, at den tidsbe- grænsede stillingskategori professor mso (professor med særlige opgaver) skulle

s-lønninger er løbet fra lektor-lønnen

Lønrelationen mellem lektorer og chefkonsulenter er i ubalance

være et nyt karrieretrin for lektor på vej mod det ordinære professorat, har det ikke været nogen succes. Dels stilles der meget stramme og nogle gange specifikke kvalifikationskrav og man skal igennem en hård bedømmelse. Og dels viser statistikken, at der kun har været en vækst på 25 pct. i den kategori 2011-17”.

Embedsmændene fik et ekstra løntrin

Som udgangspunkt kan der kun i begrænset omfang knyttes personaleledelse til chefkonsulent-stillingen, for ledelse er knyttet til kontorchef-stillingen. Men hvis der indgår koordinering/projektledelse i forhold til andre akademikere taler det for, at der sker indplacering som chefkonsulent.

”Chefkonsulentstillingen blev oprettet som en karrierestilling fra fuldmægtig til specialkonsulent til chefkonsulent. Den var tænkt som et eksklusivt trin for de særligt kvalificerede, men væksten i antal let peger på, at der er sket en glidning, så det bliver en oprykning med visse automatisme. De administrativt ansatte akademikere har fået et ekstra karrieretrin! Den lempelige advancementsmulighed med lønforhøjelse har lektorgruppen ikke haft. Lektorerne har manglet en

“ Chefkonsulenternes antal er næsten fordoblet 2011-2017. Det er en overraskende glidning, for det betyder, at de administrativt ansatte akademikere i staten har fået et ekstra karrieretrin, hvor de kan løbe fra lektorerne på lønnen
Jørgen Stamhus

stillingskategori op til professoratet, fx ’lektor med særlige kvalifikationer’ med et særligt løntillæg, så lønnen bliver sammenlignelig med chefkonsulenterne”, siger Stamhus.

”Derimod ser der ud til at være en vis saglig begrundelse for lønforskellen på 80.000 kr. mellem uni-professorer og kontorchefer. Statens og kommuners kontorchefer har fået et voksende personaleansvar, som professorerne ikke har”

Borgmester-effekten?

”Man kan jo kun gisne om, hvorfor glidningen er sket. Vi ved ikke, om forskellen er begrundet i, at der i dag stilles større krav til de administratives kvalifikationer og opgave-varetagelse? Men i givet fald er kravene til lektorerne jo også steget...”, siger Stamhus.

”Bagved glidningen kan jo ligge, at statens ledere har villet have en opgradering af de administrative akademikere, hvor kompetenceløft skulle belønnes, fordi forvaltningsopgaver er blevet mere komplekse (med mere politisk rådgivning)? Det kan være systemets interne begrundelse, kombineret med en (Djof-) fagforeningsstrategi, hvor man fik en ny stillingskategori, der skulle virke som lønmotor for dem, der ikke har ledelse og ikke skal være kontorchefer. Og statistikken afslører, at det har været en succes”, siger Stamhus.

”Der kan da også være noget ’borgmestereffekten’ i det, nemlig at de statsansatte akademikere sidder tættere på magten i Finansministeriet end underviserne på uni’erne, og at der derfor er større forståelse for opgradering af dem...”

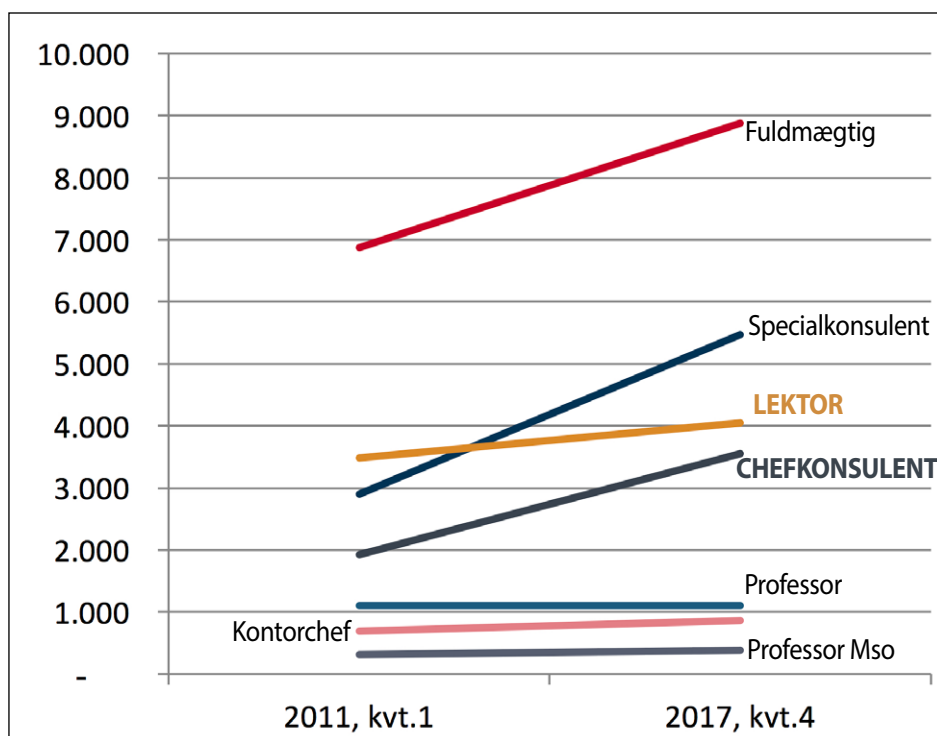
Markant forskel i livsløn

Stamhus mener, at der grundlæggende er nogle disharmonier, hvor uni-sektoren er blevet glemt.

”Karrieresporet i uni-sektoren en stige: Hver gang, du skal løftes på stigen, skal du igennem en konkret bedømmelse efter voksende kvalifikationskrav. Så kontante krav stilles der ikke til en administrativ karriere”, siger Stamhus.

”Og uni-karrieren er meget længere og forsinket. Efter candidateksamen går der ofte 7-10 år, før du bliver lektor (3 år som ph.d.-stipendiat og 3 år som adjunkt i tre år plus et par år som post.doc.). Anderledes med de administrativt ansatte: Her starter man som fuldmægtig, og efter få år kan man blive specialkonsulent og dernæst chefkonsulent før der er gået 10 år”.

Samlet set er der tale om en markant forskel i livsløn mellem studiekammerater, der vælger hver sin vej. Hvis man regner med, at den administrativt ansatte tjener 5.000 kr. mere pr. måned, giver det en lønforskel på 60.000 kr. pr. år i tyve år. Det giver en livsløn-forskel på 1,2 mio. kr...

Kilde: Lønoverblik 2017, Moderniseringsstyrelsen

Diktererede AU-ledelsen bestillingsforskning

Først var AUs vandforskere enige med kritisk rapport. Men BERLINGSKE afslører, at AU-ledelsen dikterede en anden kurs under pres fra Miljøministeriet. De kritiske forskere blev tavse. Og AU-vandforskningen lavede et mod-notat, som støttede Esben Lunde

”Man kan da godt kalde BERLINGSKE afsløring af korrespondancen for ’en ryggende pistol’. Vi får ikke klarere dokumentation på, at AUs miljøforskning forsøges politiseret, og at AU-ledelsen er villige til at bøje sig et langt stykke. Det dokumenteres jo sort på hvidt, at der er en intens kommunikation om, at AU skal modsige en rapport, der var kritisk overfor AUs baggrunds-arbejde bag Landbrugspakken og dermed også overfor ministerens lov.”

Lyder **prof. em. Heine Andersens** vurdering af BERLINGSKEs afsløring af mail og sms'er, der afslører intens korrespondance mellem Miljøministeriets topembedsmænd og AUs ledelse. Han er en af flere eksperter, som har set dokumentationen, og som vurderer, at ministeriet politiserer AUs myndighedsbetjening. Trusler om udlicitering af AUs 384 mio's

Miljøforskning i konfliktzone

Det er i miljøforskningen, at der aktuelt er de største sammenstød mellem forskning og politik.

AUs miljø- og vandforskere har kontrakt på, at de skal lave ”myndighedsbetjening” for Miljøministeriet. Og den forskningsbaserede betjening – som skulle foregå i armslængde og uafhængigt – foregår som en politisk balancegang. FORSKERforum har boret i de klemmer, som AU-miljøforskere sættes i, når de fx skal levere NOVANA-rapporter om det danske miljø tilstand.

Og nu afslører BERLINGSKE, hvordan ministeriets embedsmænd forhandler med AUs forskningschefer om AUs leverancer, som tilsyneladende tilpasses til miljøministerens politiske ønsker. De skød Moll-rapporten, som var kritisk overfor Landbrugspakkens beregninger, ned - selv om de først var enige i den

”myndighedsbetjening” bruges til at presse AU til at komme levere ”bestillingsforskning”. Og det rejser tvivl om, hvorvidt man kan stole på armslængden og på AU-miljøforskernes troværdighed.

Krisemøde: AU-forskere skiftede holdning

Den konkrete konflikt handler om den kritiske Bjørn Moll-rapport, som BERLINGSKEs journalister – Cavlingvindere på GYLLEGATE-sagen – omtalte i november.

Den konkluderede, at den omstridte lov om Landbrugspakken byggede på ukomplette faglige regnemodeller og manglende kvalitetssikring. En mere retvisende model ville sandsynligvis have forudsagt mere kvælstofudledning end Landbrugspakken forudsatte.

I BERLINGSKE anerkendte AUs miljø-forskere først rapporten, men få dage efter gjorde de ikke. I et notat og et indlæg i ALTINGET gik de tværtimod til modangreb på Moll-rapporten.

Og nu afslører BERLINGSKE så, at der bagved zigzag-kursen lå et krisemøde med et stort pres på de menige miljøforskere fra AUs ledelse.

Krisemødet blev indkaldt efter en hektisk korrespondance direkte mellem AUs ledelse og Miljøministeriets topledelse. Der blev udvekslet mere end 50 mails og SMS'er mellem parterne i de kritiske dag, viser BERLINGSKEs aktindsigt.

Miljøministerens problem

Miljøministeriet havde det akutte problem, at kritikken af Landbrugspakkens forudsætninger var meget ubekvem for minister Esben Lunde Larsen. Han skulle nemlig i samråd i Miljøudvalget tre dage efter – og han havde brug for at kunne bruge AU-forskningen som legitimation og figenblad.

Kontorchef Morten Ejrnæs fortalte utvetydigt AU-cheferne, at det var vigtigt for ministerie, at AU leverede en faglig redegørelse, som ministeren som kunne henvise til, og det fik de så i form at et notat, som blev offentliggjort dagen før samrådet.

Notatet blev offentliggjort onsdag morgen. Og det kunne minister Esben

Lunde så henvise til i Miljøudvalget, mens Ida Auken (Rad.) højlydt kunne undre sig over, hvorfor AU-forskerne pludselig havde skiftet faglig vurdering.

Krisemøde med enhedsfront

Science-dekan Niels Chr. Nielsen indkaldte med 12 timers varsel til krisemøde. På en søndag og med alle advarselsslamper tændt. Et par dage før havde han rundsendt varslat: **”Det drejer sig om vores faglighed, troværdighed, og selvfølgelig er vores evne til at vinde konkurrenceudsætningen på spil – og der er mange der gerne vil se os vindeskudt i den henseende”** (mail til forskerne 26.nov.).

På krisemødet blev der dikteret en enhedsfront med talsmænd og der blev lavet en plan om at levere et opsamlende notat med kritik af Moll-rapporten til Miljøministeriet.

Efter mødet skrev dekan Niels Christian Nielsen i en mail til forskerkredsen. **”Det var rigtig vigtigt, at vi fik holdt mødet i dag - der er meget på spil. Det drejer sig om vores faglighed, troværdighed, og selvfølgelig er vores evne til at vinde konkurrenceudsætningen på spil”**.

Og forskerne rettede ind, og fik lavet en modsvar til Moll-rapporten.

Ministeren kunne ved et samråd onsdagen efter henvise til notatet, som var offentliggjort om morgenen. Og fra oppositionen undrede Ida Auken (Rad.) – eks- miljøminister – sig højlydt over AU-forskernes pludselige kursskifte.

“

Når jeg omtalte konkurrenceudsættelsen i mail til medarbejderne skulle det forstås i den sammenhæng, at hvis vores faglighed og troværdighed ikke er i orden, så står vi svagt i forhold til den konkurrencesituation...

Science-dekan Niels Chr. Nielsen, BERLINGSKE 21.1

ning og mundkurve?

“

Uni-forskningen bliver på den måde til direkte aktør i den politiske proces, hvor forskning er til forhandling – helt i strid med forskningens uafhængighed

Heine Andersen

Kritisk forsker: Ingen kommentarer

Krisemødet dikterede en konsensus-front, hvor alle pressehenvendelser skulle gå igennem prodekanen eller rektors pressechef. Men hvor professor Jørgen E. Olesen optrådte som talsmand i dagene efter. De faglige støtter, som havde udtalt sig i første runde om Moll-rapporten, blev direkte eller indirekte bedt om at tie stille, konstaterer Heine Andersen:

Men AU-forskerne er ikke meget for at snakke om det forløb. Så da BERLINGSKE bagefter spurgte en af forskerne, om krisemødet gav ham mundkurv på, lød svaret:

”Det har jeg ikke nogen kommentarer til. Du må kontakte AUs pressetjeneste om det spørgsmål”, svarer professor Stiig Markager (BERLINGSKE).

Det var Heine Andersen som afslørede de såkaldte ”mundkurvskontrakter”, som gav stor opstandelse og som førte til, at standardkontrakterne for myndighedsbetjeningen blev lavet helt om.

”Stiig Markagers ’ingen kommentarer’, taler jo for sig selv, for han bekræfter jo hermed indirekte, at han har fået mundkurv på...”, siger Heine Andersen.

“

Når vi ændrede holdning til Moll-rapporten kan det jo skyldes, at vi var blevet klogere...

**Talsmand Jørgen E. Olesen,
TV-avisen 21.1**

Heine Andersen: Vel var det en mundkurv

”Vel var det en mundkurv. Dekanen havde jo indskærpet, at alle pressehenvendelser skulle gå gennem prodekanen eller AUs pressechef. Det kan ikke opfattes som andet en eksplicit og ulovlig mundkurd. Demanen svigter pligten til at ’værne om forskningsfriheden, og at ’tilskynde forskerne’ til videnspredning”, konstaterer Heine Andersen.

”I praksis satte AU-ledelsen altså mundkurv på deres kritiske forskere. Men denne sag viser, at selv om ’mundkurvs-kontrakterne’ er afskaffet, så er der mange andre metoder til at lukke ned for kritiske forskere og forskningsfriheden. Ledelsen kan spille ministeriets politiske spil på mange måder: De kan diktere en bestemt proces og konsensus udadtil. De kan udpege talsmænd, og bede forskere med afvigende holdninger om at tie. De kan centralisere kommunikationen hos kommunikationschefen m.m., siger han.

”Men alt sammen kræver det en ledelse, som er villig til at bøje sig for pres udefra”.

Rektor også indblandet

Hvor vigtigt notatet var for ministeriet og for AUs ledelse, viser sig ved, at AU-rektor Brian Bech-Nielsen personligt var involveret, selv om det sagligt set handlede om en faglig vurdering, hvor rektor er lægmand. Kl. 22.53 tirsdag aften orienterede rektor nemlig Miljøministeriets dept.chef Henrik Studsgaard om at AU-forskerne nu havde et modsvar klar på Moll-rapporten: **”Vores forskere skriver desuden et indlæg til morgendagens altinget, som følger op på redegørelsens hovedkonklusioner”.**

“

Mundkurve må vi ikke uddele, og det gør vi ikke, og det har vi heller ikke gjort i denne sag.

Science-dekan Niels Chr. Nielsen, BERLINGSKE 21.1

Om sit motiv til at skrive til ministeriets topmand forklarer rektor bagefter, at Moll-rapporten udtrykte så ”bastant kritik” af universitetets arbejde, at det var naturligt, at han orienterede dept.chefen før AU-notatet blev lagt på AUs hjemmeside.

Forskning til politisk forhandling

”Korrespondancen mellem cheferne i ministeriet og AU har en tydelig politisk undertone og et pres for at AU leverer. Der er hektisk ’damage-control’ og AUs ledere indkalder til et krisemøde på en søndag. Og så laver de et notat, som passer til ministeriets forventninger, og som ministeren kan bruge politisk. Det er svært at se notatet som andet end et stykke ’bestillingsforskning’. Parterne kan sige, at notatet skam er udarbejdet med fuld armslængde og helt uafhængigt. Men hvorfor var der så brug for den intense korrespondance”, spørger Heine Andersen.

”Uni-forskningen bliver på den måde til direkte aktør i den politiske proces, hvor forskning er til forhandling – helt i strid med forskningens uafhængighed”.

Esben Lunde: Fuldt tillid til AU-forskningen

Miljøminister Esben Lunde Larsen blev rasende i Miljøudvalget over, at der blev stillet spørgsmål ved AU-vandforskningens uafhængighed, som han blankt afviste. Men han vil ikke interviewes af BERLINGSKE. I en mail erklærer han, at han har fuld tillid til, at den myndighedsbetjening, som Aarhus Universitet leverer, er baseret på grundige faglige overvejelser.

”Jeg har derfor også fuld tillid til, at universiteter og forskere agerer professionelt i deres virke og til enhver tid insisterer på deres forskningsfrihed og uafhængighed. Det er universiteternes adelsmærke”, skriver Esben Lunde Larsen i e-mail. Og så gemmer han sig i øvrigt bag rektor Brian Bech-Nielsens forsikring om, at hans forskere skam ikke lader sig udsætte for pres.

jø

Udliciterings-trussel disciplinerer AUs m

BERLINGSKE afslører politisering af forskningsproces, hvor AUs miljøforskere dæmpede deres kritik og leverede et notat til ministeriet

“Altså blot, fordi man er folketingsmedlem, kan man jo ikke sidde og påstå, at Århus Universitets forskere holder deres mund, fordi regeringen har en klemme på dem. Det er injurier. Det får konsekvenser. Det lover jeg“, lød den ophidsede trussel mod Ida Auken (Rad.) fra miljøminister Esben Lunde Larsen på et samråd i Miljøudvalget d. 29. nov.

Ministeren reagerede på, at Auken undrede sig over, at AUs vandforskere (DCE) dagen før samrådet havde leveret et afdramatiserende notat, som støttede ministeren. **Ida Auken** læste det som leveret under pres, fordi ministeren truer AU-forskning med at blive udliciteret: ”Hvad er der sket, siden AUs forskere pludselig siger noget andet, end for få dage siden? Er det, fordi ministeriet har en klemme på AU på 384 millioner kroner?”

Ida Auken havde fat i noget

Esben Lunde Larsen afviste ophidset på samrådet, at der kunne være nogen sammenhæng mellem AU-forskernes zigzagkurs og risikoen for at miste bevillinger. Men siden har Ministeren ikke gjort ved sine trusler overfor Ida Auken.

”Og det er da forståeligt, for nu viser det sig, at Ida Auken havde fat i noget med sin mistanke“, konstaterer professor em. Heine Andersen, med henvisning til, at BERLINGSKE i en forsidehistorie afslører, at AUs notat blev lavet under politisk pres, for det blev til efter intens kommunikation mellem ministeriets topledelse og AUs ledelse.”

BERLINGSKE har via aktindsigt afsløret en intens kommunikation mellem

Når en minister varsler udlicitering (konkurrenceudsættelse) på miljøområdet skal man være meget naiv, hvis man ikke tror, at det lægger et pres på forskerne om 'at please' ministre og embedsmænd

Heine Andersen

chefer i Miljøministeriet om den såkaldte Moll-rapport, der sår alvorlig tvivl om AU-forskernes uafhængighed fra politisk indblanding, fordi ministeriet har truet med udlicitering af AUs myndighedsbetjening. AU risikerer at miste 384 mio.

Armslængde: Forskerne ændrede holdning

Heine Andersen har set korrespondancen og bider mærke i, at AUs ledelse ligeud skrev til forskerne, at konkurrenceudsættelsen var i spil:

”I det øjeblik er forskerne allerede under stort pres for at trække støtten til den nye rapport. Mistanken bliver yderligere skærpet af, at forskerne faktisk ændrede holdning til rapporten. Det forekommer helt åbenbart, at det er sket under påvirkning fra ledelsens advarsel om, at AU er afhængige af de penge”, siger han.

”Ministeriet fik, hvad der ligner 'et bestillingsforskning', som Miljøministeren kunne bruge mod oppositionen. Det er en politisering af forskning, som angiveligt er uafhængig. Armslængdeprincippet er i det konkrete tilfælde kortsluttet. Det er helt helt utidigt for forskningens uafhængighed, at en forskningsleder ved Aarhus Universitet og en kontorchef i Miljø- og Fødevarerministeriet diskuterer indholdet i noget som skal fungere som AUs modsvar på en saglig kritik fra anden side, som så

kan bruges af ministeren, siger han.

”Det svarer til, at justitsministeren ønsker en udenlandsk person sendt ud af landet, og hans embedsmænd til en retssag begynder at sende SMS'er til dommerne under voteringen ...”

'Sektorforskningens uafhængighed

”Det har jo altid været sådan, at 'sektorforskningen' har været mistænkt for at levere 'bestillingsforskning' til sine moder-ministerier. Og mistanken lurer fortsat efter at 'sektorforskning' er kommet ind under unierne som 'myndighedsbetjening'. Og her sås der jo jævnligt tvivl om uafhængigheden og armslængden til ministerierne og opdragsgivere”, forklarer han.

”Når en minister varsler udlicitering (konkurrenceudsættelse) på miljøområdet skal man være meget naiv, hvis man ikke tror, at det lægger et pres på forskerne om 'at please' ministre og embedsmænd eller i hvert fald, at man ikke kommer i 'bad standing'. Om det så sker i praksis er noget andet. Men BERLINGSKEs afsløring af korrespondancen mellem topledelse og AU-ledelsen dokumenterer jo tydeligt, at der er en sammenhæng...”

Forvaltningsrets-ekspert: Tvivl om uafhængighed

”Det betyder, at vi ikke kan forvente at få troværdige, solide og gennemprøvede resultater. Det er helt afgørende, at vi kan stole på forskernes faglige vurderinger, for forskerne skal jo levere uafhængig rådgivning til staten om emner af så stor betydning for det danske samfund som miljøet. Derfor er den manglende armslængde en uholdbar situation”, mener Heine Andersen.

Forvaltningsrets-eksperten Bente Hagelund undrer sig over, at der er så intens kommunikation mellem ministeriet og AU om en forskningsrapportering. ”Det sår tvivl om armslængdeprincippet er overholdt. Og om Aarhus Universitet

**Miljøforskning i
konfliktzone**

Photo: Hans Søndergård

“

Der er heldigvis høj faglig integritet på universiteterne. Men politikerne lægger indirekte pres på forskningen ved at true med, at myndighedsbetjeningen skal konkurrenceudsættes. Esben Lunde og regeringen bør droppe udbuddene, for de er destabiliserende for de faglige miljøer...

**DM-formand
Camilla Gregersen**

i større eller mindre grad har leveret forudbestilte resultater til regeringen”.

Hagelund har læst sagens dokumenter og siger: ”Dekanen skriver direkte til sine medarbejdere, at evnen til at genvinde udbuddet er på spil. Set fra universitetets synsvinkel kan man argumentere for, at ledelsen alene skriver den pågældende mail, fordi ledelsen frygter, at universitetet fremstår uprofessionelt ved at sende skiftende signaler, men det ændrer ikke på, at det generelle billede viser, at dekanen er klar til at strække sig meget langt for at tilfredsstille ministeriet” (BERLINGSKE 21.1).

jø

Photo: Claus Bjørn

Esben Lunde er indkaldt til samråd om politiseringen af AUs miljøforskning. Det kan føre ham ud i GYLLEGATE.2.

AU-forskning 'ukorrekt og biased'

- advarer Naturfredningsforeningen

”Moll-rapportens oplysninger om regnemodellens mangler, er faktisk korrekte. Derfor undrer det mig, at Aarhus Universitet ikke gik i dialog. I stedet gik man i forsvarsposition. Men det er nok det, der sker, når ledelsen kalder alle sine forskere sammen og spørger, om de ikke kan finde et eller andet modargument. Som man altid kan finde...”, siger **KU-biologiprofessor Lars Stoumann Jensen** (BERLINGSKE 21.1).

Moll-rapporten var altså sagligt set korrekt – med nogle detaljefejl. Men AUs lavede et kritisk notat om den, som betyder, at den faglige indhold ikke tages alvorligt, mener professoren med henvisning til et AU-notat, som afviste Moll-rapporten og som minister Esben Lunde brugte i Miljøudvalget i Folketinget.

Professoren giver sin vurdering i anledning af, at BERLINGSKE afslørede, at AU-notatet tilsyneladende blev til efter pres fra Miljøministeriet. Det afslører intensiv korrespondance mellem topembedsmænd og AU-ledere, ja selv rektor Brian Bech Nielsen.

AU-vennetjeneste til Esben Lunde

AUs afvisning kom bekvemt for minister Esben Lunde Larsen. Han kunne henvise til AU-forskeren og AUs rektor, da han på et timelangt samråd blev spurgt, om der ikke var nødvendigt med nye beregninger bag loven om Landbrugspakken.

Molls kritik kastede nemlig lys på en af Landbrugspakkens forudsætninger – som var lavet af AU-forskerne – om at der kun ville ske 18 pct. udvaskning og ikke 30 pct., som eksisterende forskning peger på. Og AUs estimat var med til at bære

Landbrugspakken igennem Folketinget, fordi det afdramatiserede mulig forurening.

Ministeren brugte ikke bare AU-notatet i Folketinget. Det er også sendt til EU-kommissionen, som overvåger vandmiljøets tilstand. Men det har Naturfredningsforeningen (DN) nu protesteret kraftigt imod i en advarsel til EU-kommissionen om ikke at tage AUs beregninger for gode varer.

DN: AU-notatet er skin-modsigelser

”**Aarhus Universitet forsvarer i denne sag brugen af ukorrekte eller biased sammenstillinger og statistiske metoder. AUs notat indeholder en række fejlagtige antagelser ...**”. DN opfordrer derfor EU-Kommissionen til at genbetragte / korrigerer på AUs fremstilling af landbrugspakkens konsekvenser.

DN siger, at AU godt nok har indvendinger mod nogle af Molt-analysens faktorer. Men det er på på detaljeplan og anfægter ikke Molt-rapportens grundlæggende konklusion, nemlig at Landbrugspakkens forudsætning ikke indeholdt den kvalitetssikring (usikkerhedsberegning på NLES3 og NLES4), som normalt kræves.

DN bemærker, at AU-notatet således ikke direkte afviser, at 30 pct. marginaludvaskning er (fagligt set) mest korrekt: Molt-analysens centrale påstand om en uacceptabel usikkerhed ”**bestrides ikke af Aarhus Universitet, hvorfor marginaludledningen lige så godt kan være 30 pct. som de påståede 18 pct. ...**”

FORSKERforum forelagde disse udsagn (pr.mail) for AUs talsmand på området, **professor Jørgen E. Olesen**, som imidlertid ikke vil besvare DNS påstande.

Støjberg nøler om udenlandske forskere

Udlændingeministeren lovede at kalde partierne til forhandling før jul for at løse problemet med beg...
for ikke-EU forskere. Men nu er hun gået i skjul, og det samme er Søren Pind...

Stort set alle bakker op om de forskere, der har oplevet at blive retsforfulgt, fordi de ubevidst har forbrudt sig mod udlændingelovens meget snævre regler for arbejde, når man kommer fra lande uden for EU. Der var sågar hentydninger i nytårstalerne fra både dronningen og statsminister Lars Løkke Rasmussen til, at vi har brug for dygtig udenlandsk arbejdskraft og inspiration, og at Danmark ikke må lukke sig for dette. Både forskningsminister Søren Pind og udlændingeminister Inger Støjberg har da også slået fast, at reglerne skal ændres.

”Regeringen vil ændre reglerne, fordi de nuværende regler for bibeskæftigelse er for ufleksible, og vores regler for udenlandsk arbejdskraft skal være mere fleksible og mindre bureaukratiske,” sagde Støjberg ved en folketingsdebat 6. december og tilføjede: ”Det betyder så også, at vi arbejder på et forslag, som vil give et mere tidssvarende regelsæt, og det er min helt klare overbevisning, at jeg vil kunne indkalde partierne inden jul.”

Men herefter er der ikke sket noget. Og både udlændingeminister Inger Støjberg og forskningsminister Søren Pind er tilsyneladende gået i flyverskjul, for de har ikke reageret på FORSKERforums forespørgsler.

Venter på Dansk Folkepartis accept?

Men ved FORSKERforums deadline lå der endnu ingen indkaldelser til forhandlinger, fortæller Radikales **forskningsordfører Sofie Carsten Nielsen**: ”Vi har intet hørt. Og jeg har sågar rykket hende tre gange for at høre, hvornår der sker noget,” fortæller Sofie Carsten Nielsen.

Hun undrer sig over, at ministeren nøler, når signalerne om, at regeringen vil ændre reglerne, ellers har været så klare.

”Jeg var da helt sikker i december måned på, at der ville ske noget. Men jeg synes, det er mystisk at det bliver ved med at trække ud, og at regeringen ikke melder noget ud. Så jeg er i tvivl om, hvad der

Vi skal selvfølgelig have liberaliseret de her regler om bijob. Vi har intet hørt fra Støjberg. Og jeg har sågar rykket hende tre gange for at høre, hvornår der sker noget

Sofie Carsten Nielsen

foregår, og jeg kan blive bekymret for, om regeringen er ved at trække i land – det mener jeg helt alvorligt. Men mon ikke vi kan sætte vores lid til, at der kommer til at ske et eller andet og forhåbentlig rigtig snart,” siger hun.

Hendes gæt er, at sagen trækker ud, fordi ministeren i det skjulte arbejder på at få Socialdemokraternes og Danske Folkepartis accept af en regelændring. Især Dansk Folkeparti har direkte talt imod en ændring af reglerne.

”Hvis Støjberg vil lempe udlændingeloven, skal DF være med, og de er ret hårdkogte omkring det spørgsmål. Jeg er desværre bange for, at der er pustet så meget til frygten for udlændinge i de store partier, at ingen af dem tør gå forrest i en liberalisering af det her område, selv om det er det, der skal til på et moderne arbejdsmarked.”

Forsker fik bøde for optræden i Folketinget

Sofie Carsten Nielsen fortæller, at hun vil blive ved med at rykke ministeren i sagen og muligvis indkalde til ministersamtale, hvis der ikke sker noget. I hendes øjne er der ingen tvivl om, at der er brug for en akut regelændring, der giver forskere for ikke-EU lande samme arbejdsvilkår som danske forskere.

”Vi skal selvfølgelig have liberaliseret de her regler om bijob. Vi mener, der skal

være helt de samme muligheder for udenlandske forskere som for danske forskere. Jeg kan ikke se, hvorfor de skulle have færre muligheder, for eksempel i forhold til at kunne undervise Folketingets skatteudvalg. Det giver ingen mening,” siger Sofie Carsten Nielsen og hentyder til den mest omtalte sag, hvor CBS-professor Brooke Harrington er blevet tildelt en større bøde for at holde et oplæg for Folketingets skatteudvalg. Ifølge politiet brød hun udlændingeloven, fordi hun med oplægget påtog sig et bijob, der lå ud over hendes almindelige arbejde.

SDU-institutleder: Andenrangs forskere?

Harringtons sag er kun en ud af flere af samme slags. En aktindsigt hos Udlændingestyrelsen (MAGISTERBLADET) viser, at 7 udenlandske forskere er blevet anmeldt for at bryde reglerne omkring bijob (siden 1. januar 2016). Det er for eksempel sket i forbindelse med ph.d.-vejledning, censoropgaver og oplæg for offentlige myndigheder.

Det bekymrer de udenlandske forskere, at der ikke sker noget i forhold til dette problem, fortæller **professor Marianne Holmer**, leder af Institut for Biologi på SDU, der selv oplever reaktioner fra de udenlandske forskere.

”Den her regel skaber jo udfordringer i forhold til at være en del af forskernetværket i Danmark. Det giver dem en følelse af, at de kun er andenrangs-forskere. Der er så mange ting, det her spænder ben for, som er en almindelig del af en forskers hverdag,” fortæller hun.

Et problem for hende som leder er, at hun har svært ved at give klare retningslinjer, når ansatte forskere fra ikke-EU lande kommer og spørger, hvad de må. Og så er hun nødt til at gå med livrem og seler.

”Det var meget uklart fra starten, men vores internationale kontor har løbende arbejdet med problemet og informeret os, og nu er tingene blevet lidt klarere. Det,

Særligt musehul for forskere?

vi siger, er, at hvis det er et forskningsprojekt, hvor den anden partner er nævnt, så kan man samarbejde med dem. Men eksempelvis at være censor kan man ikke. Det kan godt være, man kunne køre den længere ud, men det tør vi så ikke for nuværende.”

Forskerflugt

Hun håber naturligvis på, at problemet snart bliver løst, som politikerne også har givet lovning på. Men hun frygter, at dansk forskning allerede har lidt skade.

”Jeg har allerede hørt, at man i internationale forsker-netværk er meget rystet over sagen, og jeg frygter, at det her kan give problemer med at rekruttere og fastholde de forskere, vi gerne vil have,” siger Marianne Holmer.

Og det kan amerikanske **professor Donald Canfield** fra SDU-biologi og blandt andet leder af en ERC advanced grant, bekræfte. I et brev, han for nyligt sendte til forskningsminister Søren Pind, gjorde han klart, at hvis ikke de almindelige akademiske frihedsgrader bliver fastslået i dansk lov, vil det føre til forskerflugt – både for hans eget vedkommende og for mange andre ikke-EU forskere.

”Danmark har allerede et blakket ry i forhold til de akademiske frihedsgrader. Men disse nye regler vil bringe os på niveau med et autoritativt diktatur i den tredje verden. Og folk lægger mærke til sådan noget...”, tilføjer han over for FORSKERforum.

Forskere fra ikke-EU lande skal have de samme vilkår for deres arbejde som deres EU-kolleger. Det tegner der sig en bred offentlig enighed om, selv i regeringen. Men det vil kræve en ændring af udlændigeloven, der i dag pålægger arbejdstagere fra ikke-EU lande særlige restriktioner. Og spørgsmålet er, hvilken løsning, der er politisk mulig at få igennem: en generel lempelse eller en lappeløsning, der specifikt gælder forskere?

Organisationen Danske Universiteter mener, at sagen kan løses forholdsvis enkelt ved nogle små ændringer omkring formuleringen af de ordninger, som udenlandske forskere, gæsteforskere og ph.d.-studerende i Danmark får arbejdstilladelse efter.

”Jeg tror egentlig ikke den løsning er så svær. Arbejdstilladelsen skal ikke være stedsfæstet, hvilket vil betyde, at man ikke skal søge om tilladelse til at have en eller anden form for bibeskæftigelse,” forklarer Danske Universiteters direktør Jesper Langergaard.

DM-formand: Åbning for alle akademikere

Danske Universiteter formulerede allerede i december et papir med konkrete forslag til, hvordan reglerne kan blive ændret, og sendte det til forskningsminister Søren Pind. Da enkelte forskere har arbejdstilladelse gennem den såkaldte beløbsordning, foreslår man også en tilføjelse her om, at der ikke skal søges ekstra arbejdstilladelse til censorarbejde, myndighedsbetjening, undervisning og formidling.

Mens Danske Universiteters forslag retter sig specifikt mod forskere, ønsker DM en mere generel lempelse for akademisk arbejdskraft.

”Vi har en akut udfordring på forskerområdet, men jeg mener, at der også skal laves en ordening generelt for akademikere. Vi skal anerkende, at det akademiske arbejdsmarked er internationalt. Det ser vi eksempelvis tydeligt indenfor it- og medicobranschen, hvor der også er mange internationalt ansatte. Grunden til lovgivningen er at forhindre social dumping, og det er en problemstilling, som vi skal tage alvorligt, men derfor skal vi ikke spænde ben for, at viden kan spredes, og vi kan tiltrække dygtige kolleger fra udlandet,” forklarer DM-formand Camilla Gregersen.

Radikale: Generel åbning

Radikales forskningsordfører Sofie Carsten Nielsen mener heller ikke, lempelserne kun skal handle om forskere, der holder et foredrag eller bedømmer en afhandling. Hun peger på det absurde i, at personer fra ikke-EU lande med arbejde i Danmark eksempelvis ikke må være frivillige trænere i den lokale idrætsklub.

”Det er jo mennesker, der er kommet hertil med et job, der yder frivilligt arbejde eller stiller sig til rådighed med deres viden og kompetencer i en række andre sammenhænge. Det er helt godnat at forhindre dem i det. Så vi mener, en ændring bør række så bredt som muligt,” forklarer hun.

Til gengæld er hun usikker på, om der kan nås politisk enighed om en mere vidtrækkende løsning:

”Det er svært at se i den diskussion der er nu. Hvis regeringen insisterer på, at det skal ske med DF’s godkendelse, ser det ud som om, det bliver meget svært.”

Ulovlig: Loyalitetskontrakt med land

KU kaldte SEGES-kontrakt for 'gældende regler', ekspert kaldte det for bortforklaringer. Og nu giver eksperten medhold

"KU's SEGES-kontrakt – med loyalitets-klausul og afgivelse af ophavsret – giver indtryk af, at KU's ledere er villige til at strække sig meget vidt over for dem, som kommer med penge, og over for politikere, der kræver, at uni' skal samarbejde med "erhvervs livet. Uanset om de

Uafklaret: Ophavsret og tilbagelevering?

Kontrakten blev kritiseret af ophavsrets-professor Morten Rosenmeier for at heri skal forskerne afgive deres ophavsret. Uni-loven og forvaltningsloven gælder uanset om institutlederen havde defineret opgaven og kontrakten.

Kontrakten fastslår, at SEGES har ejendomsret til de færdige produkter/resultater. Men denne ejendomsret er ikke til hinder for, at KU's forskere anvender den "knowhow, metoder og generel viden", som de har fået i opgaveudførelsen.

Men så fremgår det også, at det er "helt sædvanlig praksis" at tilbagelevere materiale, når opgaver er udført:

"Ved opgavens afslutning er leverandørens medarbejdere forpligtet til at tilbagelevere alt materiale, der er udleveret af SEGES, ligesom leverandørens medarbejdere samtidig skal udlevere al dokumentation, vejledninger mv., der er udarbejdet af leverandørens medarbejdere i forbindelse med opgavens **løsning**". (kontraktens pkt. 3.6)

Men dette aspekt berører tilsyns-afgørelsen ikke, konstaterer Heine Andersen: "Kontraktens formuleringer er uldne, for betyder det, at al fysisk materiale skal tilbageleveres (fx jordprøver)? Og betyder det, at der ikke må tages kopi af data, som SEGES er kommet med? Jeg er ikke ophavsretsekspert, men det ser ud til, at man her bruger regler om patentret, som betyder, at KU-forskere kan forhindres i at tage kopier og arbejde videre med dette materiale".

kalder det 'rekvireret' forskning eller "en konsulentopgave", så er KU's forskningspersonale vel stadig offentligt ansatte med forskningsfrihed", mener **professor emer. Heine Andersen**.

"Selv om der er meget problematiske formuleringer i den konkrete kontrakt mellem KU's fødevareinstitut og landbrugets videnscenter SEGES, så forsvare KU's ledelse og chefjurister den ved at komme med bagatelliseringer og bortforklaringer", mener Heine Andersen.

Tilsynskendelse giver Heine Andersen ret

Omtale af SEGES-kontrakten førte til folketingssspørgsmål og til, at FORSKERforum indklagede den som en principiel tilsynssag i Forskningsstyrelsen (som er tilsynsmyndighed). Miljøminister Esben Lunde Larsen erklærede, at kontrakter skal overholde lovgivningen, og at det er KU-ledelsens ansvar. Og han krævede derfor en redegørelse fra KU.

KU's redegørelse afviste kritikken med undtagelse af en enkelt indrømmelse og forsikringer om, at man vil gå sine procedurer igennem: "**Aftalens indhold er i hovedtræk i overensstemmelse med gældende regler på området. Aftalens pkt. 13 burde dog have indeholdt en passage om, at kontrakten ikke indebærer en udvidelse af reglerne om tavshedspligt**".

Men nu har Forskningsstyrelsen behandlet sagen – og de giver FORSKERforum og Heine Andersen ret i, at kontrakten ikke var i overensstemmelse med lovens krav, herunder Uni-lovens om forskernes frihedsrammer.

Tilsynsvurderingen konstaterer en række mangler og anerkender KU's løfte om, at fremtidige "**kontrakter med private rekvirenter vil blive justeret fremadrettet**".

Forskningsstyrelsen giver næse

Men Styrelsen har en række præciserende krav til KU's opstramning:

1. Styrelsen anerkender, at det ikke har været KU's hensigt at begrænse den enkelte forskers forskningsfrihed, men det er ikke nok. KU skal i kontrakter fremover udtrykkeligt gøre opmærksom på, hvad det er for regler, som projektet er

“

Det er godt, at ministeriet påtaler den meget kritisable SEGES-kontrakt. Og det er især positivt, at de faktisk stiller som udtrykkeligt krav, 'at universitetet fremadrettet bør præcisere forholdet om forskningsfrihed og videnskabsetik nærmere' i fremtidige kontrakter

Heine Andersen

underlagt, herunder Uni-Lovens forskningsfrihed:

"Det er imidlertid styrelsens opfattelse, at universitetet fremadrettet bør præcisere forholdet om forskningsfrihed og videnskabsetik nærmere i tilsvarende kontrakter. Universitetet bør indsætte en formulering i kontrakterne om, at opgaver for private rekvirenter gennemføres i overensstemmelse med, hvad er der god skik inden for videnskabelig praksis eller en tilsvarende formulering, som tager højde for forskningsfriheden og den videnskabelige standard".

2. Og hvad angår kritikken af hemmeligholdelse konstaterer Styrelsen, at KU har indrømmet, at reglerne om tavshedspligt var formuleret alt for bredt i kontrakten, og KU lover, at det vil blive rettet.

3. Kontrakten havde nogle bemærkelsesværdige bemærkninger om KU-forskernes loyalitets-forpligtelse over for SEGES. Men kontrakten er her formuleret for bredt i forhold til at præcisere indholdet af reglerne om tavshedspligt (Forvaltningslovens § 27). Men Styrelsen nøjes med at tage til efterretning, at KU vil rette op på formuleringer i fremtiden.

4. Endelig påtaler Styrelsen også, at kontrakten var underskrevet af institutlederen på KU's Fødevareinstitut, og det mener Styrelsen tilsyneladende ikke, at han har ret til, for kontrakter skal indgås på universitetets vegne af "en person i universitetets ledelsessstreng, som har bemyndigelse til at forpligte universitetet".

1. BAGGRUND

Opgaven løses som en del af projektet: Optimering af ny miljøregulering.

2. BESKRIVELSE AF OPGAVEN

Se opgavebeskrivelse vedhæftet som bilag 1.

3. RETTIGHEDER OG FORPLIGTELSE

3.1 Leverandøren skal udføre de aftalte opgaver i henhold til Aftalen med tilhørende bilag.

3.2 **Leverandørens medarbejdere skal optræde loyalt og udelukkende varetage SEGES' interesser i relation til Aftalens omfang og indhold.**

Leverandørens medarbejdere må således ikke markedsføre egen virksomheds tilbud i forbindelse med løsning af opgaver i henhold til nærværende aftale, medmindre dette er et led i aftalen.

3.3 Leverandørens medarbejdere har inden for nærværende Aftales rammer frihed til at planlægge og tilrettelægge arbejdets udførelse.

3.4 Leverandøren kan erstatte en medarbejder med en anden i tilfælde af medarbejderens fratreden, arbejdsudygtighed, længerevarende sygdom, død eller lignende. Det er en forudsætning, at den nye medarbejders kvalifikationer matcher opgaven, og at ændringen godkendes af SEGES.

3.5 Indgåelsen af nærværende Aftale begrænser ikke Leverandørens medarbejders adgang til samtidig at udføre arbejde for andre hvervgivere, så længe arbejde for disse ikke udgør en interessekonflikt med Aftalen og dens faglige indhold.

UDDRAG AF KONTRAKTEN: "Leverandørens medarbejdere skal optræde loyalt og udelukkende varetage SEGES' interesser i relation til Aftalens omfang og indhold.

Heine Andersen: Meget positivt signal

Heine Andersen – som står bag hvidbog om forskningsfrihed – er positivt overrasket over tilsynsbemærkningen:

"Det er godt, at ministeriet påtaler den meget kritisable SEGES-kontrakt. Og det er især positivt, at de faktisk stiller som udtrykkeligt krav, 'at universitetet fremadrettet bør præcisere forholdet om forskningsfrihed og videnskabsetik nærmere' i fremtidige kontrakter. Hidtil har såvel ministerium som uni-ledelser ikke taget dette særlig alvorligt, så det er nyt. En lignende formulering blev også et krav i de nye standardkontrakter til myndighedsbetjeningen (efter Gyllegate). Men jeg har gennemgået mange kontrakter, hvor det ikke nævnes med et ord".

Heine Andersen håber, at det er udtryk for en ny praksis: "Jeg har forgæves bedt uni-ledelserne om at definere, hvad de mener, 'forskningsfrihed' er i praksis, og hvordan det skal indgå som led i forvaltning, kontrakter osv. Styrelsens pålæg er måske signal om en ny stil og praksis"?

Heine Andersen: Drastiske begrænsninger

Heine Andersen bifalder, at KU har fået næser for den kritisable kontrakt.

"I kontrakten tog KU's Fødevarerinstitut ikke hensyn til at værne om forskningsfriheden og KU's forskere. Den var udelukkende servicerende over for rekvirenten, endda med nogle drastiske bindinger. Den ligner noget fra gamle dage, hvor KVL var et 'erhvervsuniversitet', der skulle betjene landbruget.

Med al balladen om 'fortroligheds-klausuler' i myndighedsbetjeningen kalder han det besynderligt og betænkeligt, at KU's svar til Styrelsen forsvarede kontraktens formuleringer.

"Det er fint, at de nu får pålæg. Forskningsfrihed, ytringsfrihed og ophavsret vægtede tilsyneladende ikke meget, når KU-ledere og -jurister skulle indføre offentlig-retslige forhold. Forskningsfrihed og forskernes rettigheder blev negligeret".

KU-selvkritik: Ikke udvidet tavshedspligt

Kontrakten havde en passus om tavshedspligt: "**Parterne og leverandørens medarbejdere er gensidigt forpligtede til at iagttage tavshed om alle ikke alment kendte informationer og materialer om den anden part, dennes kunder og ejerkreds. Tavshedspligten omfatter ikke offentliggjorte resultater og delresultater fra arbejdet i henhold til krav fra eksterne bevillingsgivere. Tavshedspligten omfatter medarbejdere, underleverandører samt andre eksterne rådgivere, der medvirker til opgavens udførelse**" (Kontraktens pkt. 13).

KU øvede på dette punkt øvet selvkritik, fordi man erkendte i redegørelsen, at denne paragraf kan fortolkes som en udvidet tavshedspligt, der går ud over forvaltningslovens krav og ud over, hvad der fx fremgår af standardkontrakterne om myndighedsbetjening.

Heine Andersen: "Selvkritikken var da på sin plads. For at skære problemet ud i pap: Kontrakten gav tavshedsplæg, så KU-forskerne ikke måtte protestere offentligt, hvis SEGES giver vildledende fortolkning af forskernes analyse."

KU: Forskerne følte sig ikke begrænsede

Af KU-redegørelsen fremgik det, at KU-ledelsen ikke mener, at der var et problem, fordi forskerne i praksis ikke havde været begrænset af kontrakten. Det forklarede KU's Fødevarerinstitut, så

"Det er KU's vurdering, at forskerne ikke har været begrænset i arbejdet, hverken i forhold til, hvem de kunne arbejde sammen med, eller hvor og hvordan de har kunnet udtale sig om opgaven" (KU-redegørelsen).

Heine Andersen undrer sig over logikken: "Det handler jo ikke om, hvorvidt forskerne 'føjte' sig begrænsede, men om, hvad der stod i kontrakten, og hvad det gav af mulige bindinger! Og det er jo faktisk misvisende, når KU's ledelse påstod, at kontrakten ikke var anledning til konkrete konflikter. Aktindsigter – som INFORMATION fik – afslører imidlertid en helt anden virkelighed".

Meget tyder nemlig på, at der var knas i afrapporteringen. Til det sidste var der usikkerhed om, hvorvidt den skulle udgives i KU's eller SEGES' navn, og om, hvad der egentlig var afrapporteringen.

Men det problem kommer Styrelsens tilsyn ikke ind på...

KUs ledelse i flyverskjul

KU's ledelse vil ikke svare på kritiske spørgsmål til samarbejdsaftale med Microsoft

Microsofts og KU's jurister dummede sig. Da FORSKERforum bad om aktindsigt i samarbejdskontrakt med KU, skulle Microsoft foreslå, hvad der måtte frigives. Microsoft ville helst hemmeligstemple det hele. Men KU frigav noget, for KU bestemmer, hvad de vil frigive, men 17 af 56 sider var totalt mørkelagte, og i resten blev der frigivet 5-10 linjer pr. side. Og så frigav man lidt mere, da FORSKERforum klagede. Men alt det vigtige var stadig mørkelagt.

KU begrundede hemmeligstemplingen med hensynet til, at kontrakten kan indeholde ”oplysninger om tekniske indretninger eller fremgangsmåder eller om drifts- eller forretningsforhold eller lignende”, som kan være af væsentlig betydning for de parter, som kontrakten involverer.

Mørkelægningen havde dog et problem. Microsoft/KU havde fremsendt et overstreget tekstdokument, som FORSKERforum med lidt teknisk snilde og to klik let kunne afkode.

KU: Forretningshemmeligheder

Og ved nærlæsning viste der sig ganske rigtigt ”forretningsmæssige forhold” som KU/Microsoft med rette kan tilbageholde – fx Microsofts økonomiske bidrag og projektets nærmere tekniske konstruktion eller komplicerede Intellectual Property-rettigheder til patenter m.m. (som formentlig har været den store knast i forhandlingerne). Dem agtede FORSKERforum ikke omtale.

KU's ledelse havde mørkelagt kontrakten med henvisning til, at det skulle være ”forretningshemmeligheder”. Men det undrer **DM-konsulent Jens Vraa Jensen**, som har gennemset kontrakten:

”Der er rigtignok aspekter, som kan kaldes ’forretningsforhold’. Men den begrundelse bruges også til at hemmeligholde aspekter, som intet har at gøre med forretningsforhold, og som ret beset burde være frigivet, fordi det handler om

offentlige interesser og om elementer, der vedrører de KU-ansatte ansættelsesforhold og publiceringsfrihed jf. forskningsfriheden. KU er alt for restriktiv i sin fortolkning”.

KU truede med fogedsag og erstatningskrav

Da FORSKERforum så stillede konkrete spørgsmål til KU's prorektor Bjørnholm i starten af november, blokerede KU for interview og for omtale af indhold i kontrakten ved at true med fogedforbud og erstatningskrav m.m., fordi FORSKERforum skulle have fået det afkodede dokument ad ulovlig vej.

FORSKERforum fik så flere professorvurderinger og betalte for at få udarbejdet et ekspertresponsum fra advokatfirmaet Gorrissen Federspiel. Og fra de tre ekspert-parter konstateres samstemmende, at da FORSKERforum ikke har fået dokumentet ad ulovlig vej, så kan man roligt referere fra kontrakten med respekt for det, som rettelig er ”forretningshemmeligheder” (dvs. fx.).

FORSKERforum sendte derfor en række spørgsmål til KU-prorektor Bjørnholm, der som prorektor for forskning har stået for kontraktforhandlingerne. Og KU truede i januar videre med straffelov og erstatningsansvar m.m. KU's jurister mener, at FORSKERforum har fået kontrakten ad ulovlig vej og derfor ikke må videregive indhold herfra.

Og Bjørnholm vil kun svare på principielle spørgsmål, ”der stilles på grundlag af lovligt udleverede oplysninger undergivet aktindsigt”.

Det betragter FORSKERforum som en afvisning af interview og af at svare på det lurende spørgsmål om, hvorfor KU hemmeligholder kontraktaspekter, som ikke er ”forretningshemmeligheder”, men derimod noget, som berører de (menige) KU-forskeres arbejdsvilkår, kommando-forhold og forskningsfrihed...

Offentlighedsek

KU's prorektor Thomas Bjørnholm vil kun svare på spørgsmål, som stilles på baggrund af det hemmeligstemplede, kodede dokument. Han vil ikke optræde, hvis der stilles spørgsmål om det afkodede, dvs. at han kun vil svare på principielle spørgsmål. FORSKERforum kan altså ikke stille opfølgende spørgsmål med henvisning til den fulde kontrakt, hvis Bjørnholm svarer udenom.

Hertil siger Oluf Jørgensen, som er ekspert i Offentlighedsloven: ”Det er da dybt utilfredsstillende for åbenheden om driften af en offentlig institution. Det tyder på, at KU prøver at styre enhver form for offentlighed. I den forstand er det jo meget konsekvent, at prorektor ikke vil svare på kritiske spørgsmål.”

“

KU har ingen kommentarer til kontrakten, som KU mener at FORSKERforum har tilegnet sig uretmæssigt

Thomas Bjørnholm

FORSKERforums afkodning er vigtig

”Det ligger i store firmaers dna, at de vil beskytte deres interesser så meget som muligt. Derfor bad Microsoft om, at samarbejdskontrakten blev totalt mørkelagt. Og når KU så vælger i høj grad at imødekomme Microsofts interesser med stor grad af mørkelægning, ligner det et groft sammenstød med de værdier, som burde gælde for offentlige institutioner, nemlig at offentligheden har indsigt i, hvordan der forvaltes, og at KU-ansatte forskere kender de vilkår, de er ansat på. Sådan er det jo ikke, når kontrakten begrænser deres frihed til at publicere m.m.”, mener professoren.

”FORSKERforums afkodning af

Ekspert: Dybt utilfredsstillende for åbenheden

Microsoft-kontrakten er jo vigtig, fordi den afslører, at KU mørkelægger ting, som burde høre under offentlig (demokratisk) kontrol, vilkår, som naturligt burde komme åbent ud i offentligheden, fordi det åbenlyst hører under 'offentlige interesser'. Den er principiel for, hvordan offentlig-private kontrakter skal se ud. Ønsket om hemmeligholdelse er påfaldende, når et offentligt uni mørkelægger kontraktbindinger, som har konsekvens for de forskeres vilkår”.

Confidential

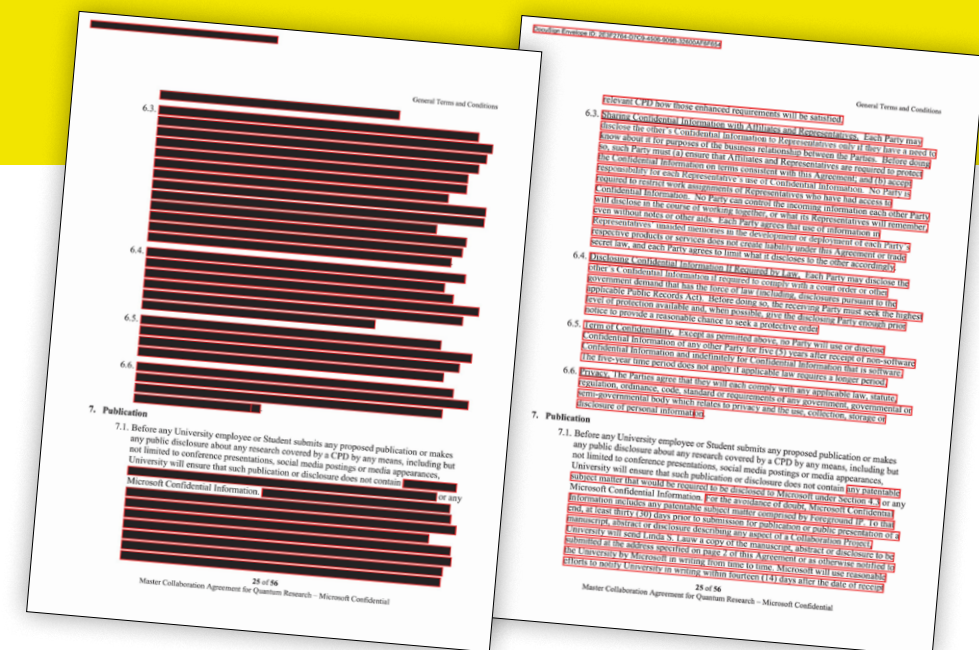
Oluf Jørgensen kalder det grotesk, når der under pkt. 6. Confidential Information & Privacy står: **”Parterne er enige om, at betingelserne i denne samarbejdsaftale er fortrolige”** (6.1).

”Taget på ordet aftales der her udvidet fortrolighed, og det er i modstrid med Forvaltningsloven og Offentlighedsloven, som ikke kan overtrumfes af en sådan kontraktbinding. Men ordlyden er vel meget godt udtryk for intentionen i kontrakten, og hvor langt KU vil bøje sig for et privat firma, her Microsoft”.

KU mørkelagde store dele af kontrakten med henvisning til, at det handler om **”tekniske indretninger”** eller forretningsforhold. Eller at det drejer sig om det offentlige økonomiske interesser, **”især hensynet til, at samarbejdsaftalen kan forlænges”** (KU-brev 12. 01.18).

FORSKERforum havde klaget over, at Microsoft tilsyneladende ikke var gjort bekendt med den danske uni-lov, der taler om, at ledelserne skal **”værne om forskningsfriheden”**, dvs. hensynet til, at danske forskere har forsknings- og publiceringsfrihed. Hertil svarede KU generelt, at man **”handler inden for gældende rammer og lovgivning, og at samtlige regler ikke nødvendigvis nævnes eksplicit i universitetets kontrakter”**.

”Selvfølgelig er det ikke afgørende, om uni-loven og forskningsfriheden nævnes udtrykkeligt i kontrakten. Derimod er det

FORSKERforum afkodede Microsoft-kontrakt, som KU havde hemmeligstemplet det meste af. Her ses eksempel: s. 25 med publikationsbegrænsninger for de ansatte, som i praksis betyder, at Microsoft har vetoret. Kontrakten er på 56 sider, hvoraf de 17 sider i øvrigt var totalt mørkelagte...

helt afgørende, at forskernes frihedsgrader indgår som præmis i kontraktens indhold. Og det gør de tilsyneladende ikke”, siger Oluf Jørgensen.

“Når KU så vælger i høj grad at imødekomme Microsofts interesser med stor grad af mørkelægning, ligner det et groft sammenstød med de værdier, som burde gælde for offentlige institutioner

Oluf Jørgensen

Hul i loven

Offentlighedslovs-eksperten mener, at KU/Microsoft foretager en meget vidtgående mørkelægning af passager, som retteligt burde have offentlighedens interesser,

fordi KU indgik en kontrakt på det offentlige vegne: **”Nu har jeg ikke sat mig nøje ind i kontraktens indhold, men det forekommer åbenbart, at de mørkelægger noget, som ikke burde kunne hemmeligholdes, med henvisning til ’forretnings-hemmeligheder’**.

Men KU og andre offentlige institutioner har meget frie rammer til at hemmeligstemple, for der er et alvorligt hul i Offentlighedsloven:

”Der står, at man kan undtage forretningsoplysninger, hvis der er klar formodning om, at noget kan være til skade for xx-firma. Den formulering giver jo vide rammer for skøn – med meget negative effekter for demokratisk kontrol og for fair konkurrence mellem virksomheder”, siger Oluf Jørgensen. **”Derfor er FORSKERforums afkodning af kontrakten også en meget interessant case, fordi den sort på hvidt afslører, at KU misbruger Offentlighedsloven til at mørkelægge langt ud over, hvad de har ret til.”**

Dobbeltansættelser og vetoet

Kontrakt – som søges mørkelagt – afslører chefer med kasketproblem og publicerings-begrænsninger for de ansatte

Under overværelse af begejstrede studerende og ansatte offentliggjorde Niels Bohr Institutet i september en samarbejdsaftale med det multinationale it-firma Microsoft, hvis medarbejder nu skal arbejde tæt sammen med instituttets forskere om at udvikle og bygge verdens første almene kvantecomputer. Hvis det lykkes, kan det føre til maskiner med hidtil uset regnekraft.

I en aktindsigt fik FORSKERforum et overstreget dokument, som KU/Microsoft imidlertid havde glemt at kryptere, så det kunne nemt afkodes. Men da FORSKERforum stillede konkrete spørgsmål, gik KU og prorektor Thomas Bjørnholm i baglås. Han vil ikke svare på spørgsmål, selv om de ikke handler om "forretningshemmeligheder", men derimod om, hvorfor der står sådan og sådan i kontrakten om styringsrelationer, de ansattes publiceringsret m.m.

DM-konsulent Jens Vraa-Jensen har læst kontrakten ud fra det offentlige og de menige KU-forskeres interesser, og han vurderer, at KU's hemmelighedskræmmeri ikke stemmer med KU-ledelsens forpligtelse overfor offentligheden og overfor de menigt ansatte.

Chefer med kasketproblem

I kontrakten er det hemmeligstempelt, at professorerne Charles Marcus og Peter Krogstrup er ledere af projektet, og at de har dobbelt-ansættelser (som udgangspunkt 50/50) "**med ligesidede roller og forpligtelser overfor parterne**", hhv. KU og Microsoft (Dual Appointments, pkt. 2.6). Kontrakten er tilsvarende skruet sammen, så KU og Microsoft er ligestillede parter 50/50, hvor ikke andet er aftalt.

De to ledere skal vejlede master- og ph.d.-studerende, undervise og afvikle seminarer samt foretage uafhængig forskning efter eget valg. I dele af deres ansættelse opfattes de som en del af KU's faculty, men dette må ikke gribe ind ("**interfere**") med deres forpligtelser overfor Microsoft, står der i deres kontrakter.

"Det er en usædvanlig ansættelsesform, som kan give loyalitetsproblemer

for lederne, for skal de være mest loyale overfor de offentlige interesser eller Microsofts private? Skaber dobbeltansættelserne 50/50 ikke et kasketproblem for de to ledere, fordi de ikke udtrykkeligt har deres hovedforpligtelser/loyalitet hos KU? De kunne have personlige (IP- eller pekuniære) fordele i at være mest loyale overfor Microsoft", siger DM-konsulent.

Dobbeltansættelser med 'ligesidede forpligtelser'

Da kontrakten blev offentliggjort under stor festivitas i september, spurgte FORSKERforum, om man kunne forestille sig situationer, hvor KU-forskere skal tage imod ordrer fra en Microsoft-chef. Prorektor Bjørnholm forsikrede, at samarbejdsaftalen angiver klare kommandoforhold, underforstået at KU-ansatte ledes af KU-chefer. Og NBI-instituttleder Jan W. Thomsen forsikrede, at han aldrig ville pålægge sine forskere noget, som kunne anfægte deres forskningsfrihed.

"Kontrakten afslører imidlertid en usædvanlig ansættelsesform. Som dobbeltansættelserne er aftalt med 'ligesidede forpligtelser' betyder det 50/50 pct. Hvis man mener alvorligt, at man vil have klare kommandoveje, må der være klar adskillelse mellem, hvor den enkelte leder er ansat, og en ansat i Microsoft bør ikke have ledelsesbeføjelser overfor en universitetsansat", siger DM-konsulent.

"Og hvorfor er det så vigtigt for KU-ledelsen at holde de menige uvidende om, at de skal tage imod ordrer fra en Microsoft-chef? KU-forskerne er jo ansat på en offentlig institution og skal agere efter universitetets ideelle formål i Universitetsloven. Det er helt urimeligt, at de er underlagt kommando-forhold, som de ikke kender, når de uvidende kan komme til at tage imod ordrer fra en Microsoft-chef.

Og sat på spidsen: "Hvordan og hvor kan de menige KU-forskere sige fra, hvis de oplever, at de sættes til at arbejde mere i Microsofts end i KU's interesser – hvor Microsoft har skjult instruktionsbeføjelser over en KU-ansat?", spørger han.

KU overholder formentlig lovens bogstav. Men det ligner en kontrakt mellem to private aktører, når der i kontrakten ingen reference er til uni-loven (herunder dennes sikring af de ansattes forsknings- og publiceringsfrihed), selv om dette vel er fundamentet for de danske uni'er og for de ansattes rettigheder/forpligtelser

**DM-konsulent
Jens Vraa-Jensen**

Publiceringsbegrænsninger

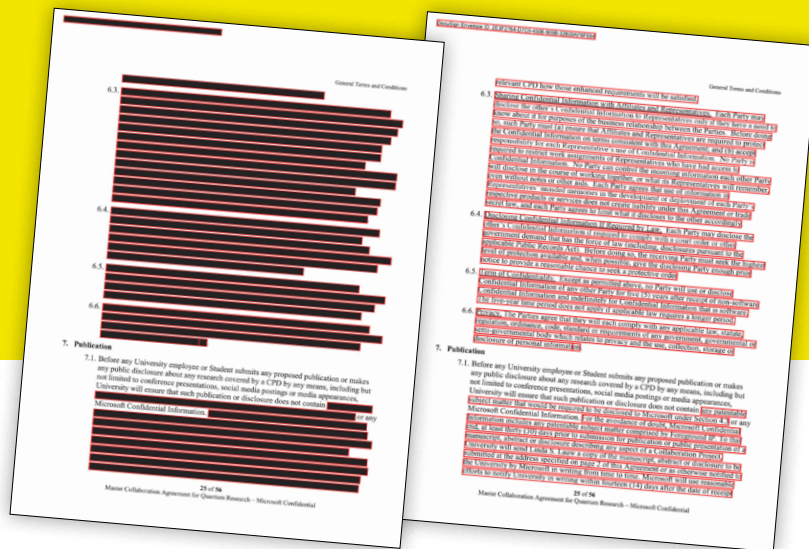
Af de hemmeligholdte publiceringsbestemmelser fremgår, at før en forsker eller en studerende på projektet kan publicere et paper – "inklusive, men ikke begrænset til konference-præsentationer", skal KU sikre, at denne ikke indeholder patenterbare aspekter eller nogen confidential Microsoft-information. "**For at undgå enhver tvivl, skal KU i tvivlstilfælde mindst 30 dage før frigivelse sende dette til Microsofts projektdirektør (LSL, tilknyttet Quantum-projektet) med henblik på gennemsyn og kommentarer. Hvis ikke der kommer sådanne kommentarer inden fjorten dage, kan KU-forskeren udgive**".

Men siger Microsoft nej – måske fordi paper'et afviger fra projektet – gives i praksis en vetoet til Microsoft (for hvis der er uenighed, sendes afgørelsen i et paritetisk udvalg, 1/1-leder fra hhv. KU og Microsoft). Og kan der ikke opnås konsensus, ser det ud til, at forskerens publiceringsønske er afvist (rejected).

"I praksis har Microsoft således en vetoet, fordi de kan afvise en beslutning. Men den slags blokeringer er helt i strid med uni-lovens bestemmelser om, at ledelserne skal 'værne om forskningsfriheden', for en stor del af den frihed handler jo netop om fri publiceringsret og frihed til at fremlægge og diskutere i offentligheden", siger DM-konsulent.

til Microsoft

Microsoft kan misbruge vetoretten

”Peer review” fra videnskabelige fagfæller er desuden en afgørende vigtig kvalitetssikring af forskning. Og det er jo universitetskrav, at de ansatte skal forskningsmeritere sig via publicering – hvorfor må de menige KU-ansatte ikke få at vide – via indsigt i kontrakten – at der er begrænsninger på deres forskningsfrihed, fordi Microsoft har vetoret overfor deres publikationer?”

Han erkender, at der kan være tilfælde, hvor publicering kan afvises med henvisning til, at paper’et indeholder fortrolige oplysninger om opfindelser el.lign.

”Men bestemmelsen kan misbruges, så Microsoft styrer al publicering ved at sige nej. I stedet for denne vetoret burde der stå, at KU har den afgørende beslutningsret i tilfælde af uenighed – som der i øvrigt står i standardkontrakterne om forskning i myndighedsbetjeningen”.

Synes Bjørnholm, kontrakten er OK?

Der er i kontrakten enkelte referencer til ”dansk lovgivning”, herunder om techtrans, lov om opfindelser ved offentlige forskningsinstitutioner (4.3).

”KU overholder formentlig lovens bogstav. Men det ligner en kontrakt mellem to private aktører, når der i kontrakten ingen reference er til uni-loven (herunder dennes sikring af de ansattes forsknings- og publiceringsfrihed), selv om dette vel er fundamentet for de danske uni’er og for de ansattes rettigheder/forpligtelser”, siger DM-konsulenten.

Mange af de spørgsmål, som DM-konsulenten stiller her, har FORSKERforum forelagt for KU’s prorektor Thomas Bjørnholm. Og så var der et tillægsspørgsmål:

Mener pro-rektor, at sådanne kontrakter med private firmaer – med uklare kommandoforhold, begrænsninger i publikationsretten m.m. – hører hjemme på et offentligt dansk universitet?

Men det fik vi altså ikke svar på.

Fortrænger Microsoft?

Samarbejdskontrakten mellem KU og Microsoft blev udformet efter mange måneders forhandlinger, hvor især IP-rettiligheder (Intellectual Property) med ophavs- og patent-rettiligheder har været den store knast. Og i kontrakten er der meget specificerede retningslinjer for, hvem der kommer med hvad, og parternes fordeling af rettiligheder. Hver part kommer ind med noget.

Aftalerne om IP (Intellectual Property og rettiligheder og copyright) er uigennemskueligt myriadske i den juridisk udformede detailkontrakt (pkt. 4). Her er der beskrivelser af, hvem der har IP-rettiligheder, hvis der laves opfindelser og patenter m.m.

Microsoft køber sig således adgang til offentlig viden og til faciliteter m.m. og det kan godt blive konfliktfyldt, fordi projektet kan fortrænge andre NBI-forskere.

KU's medfinansiering?

KU's medfinansiering fortrænger anden forskning. KU's økonomiske forpligtelser kan ikke læses direkte af kontrakten, mens Microsofts bidrag til udvalgte projektdele er præciseret (i mio. euro) til specificerede projektdele.

På september-pressemødet med release af samarbejdet sagde prorektor Bjørnholm, at Microsoft ville bidrage med ”et trecifret millionbeløb”. Men FORSKERforum kunne ikke få sat beløb på KU's eventuelle medfinansiering.

Og FORSKERforum har siden stillet supplerende spørgsmål til Bjørnholm:

- Er projektet selv bærende, dvs. at der ikke er med-finansiering, som indgribende skal tages fra NBI's

budget (og andre projekter) eller fra KU's fælleskasse?

Der er i kontrakten nøje statusvurdering på, hvilken medbragt viden parterne kommer med, af hensyn til eventuelle IP- og patentrettiligheder.

- Er det i overensstemmelse med et universitets virke, at man bidrager med sin basisviden (background IP) til en privat aktør? Begrænses andre på KU-NBI af dette? Hvad er Microsofts modydelse, og er der begrænsninger heri?

Men Bjørnholm vil ikke svare på spørgsmål, der handler om den afkodede kontrakt.

Faciliteter m.m.

Det er svært at gennemskue, om de to ledere står i en privilegeret position, fx når det gælder forskningsvalg og IP-rettiligheder. Men især Charles Markus ser ud til at få særstatus når projektet skal disponere projekt-, faciliteter m.m. Det sker i formuleringer som: ”**Ansatte med dobbeltansættelser vil kunne bruge universitetets udstyr efter behov for at udføre deres universitets-ansættelse og deres bevillingsrelaterede forskning**” (4.10, Exhibit D 1.2.5.).

FORSKERforum har spurgt prorektor Bjørnholm,

- om kontrakten indebærer, at KU reserverer faciliteter til dette projekt, så andre (NBI-projekter) har sekundær adgang til faciliteterne?
- om Microsoft har adgang til KU-materiel og services til særpris?

Men Bjørnholm vil ikke svare på spørgsmål, der handler om den afkodede kontrakt.

Da muslinger blev til 'me'

Den lærerige historie om, hvordan historier vokser i medierne: En forholdsvis uskyldig his

Blåmuslinger rensr vandet for næringsstoffer, men belaster de til gengæld klimaet? Sådan kom det hurtigt til at fre

SE SIDSTE NYT PÅ
forskerforum.dk

FORSKERforum

18. januar 2018

Esben Lunde ville ikke vente på miljørapport

18. januar 2018

Infomationerne om miljøpakken mellem minister Esben Lunde Larsen og oppositionen fortsætter – og det kan sætte AU's miljøforskning i nye klammer. Egerriksen og Dansk Folkeparti indgår nemlig i dag en snæver politisk aftale om miljørettet regulering, noget overraskende uden Socialdemokraterne, hvis tidligere miljøminister Simon Kollerup troede, at det var en "blødder af tale" om at lukke flere af sikkerhedsparter ind i aftalen om miljørettet regulering. Men den brede aftale om miljørettet regulering er en central del af loven om Landbrugspakken. Den betyder, at landbrugsudfordring af kvælstof og gylle skal reguleres, så sårbare jordvilde områder sikres, mens der må spredes mere på ikke-sårbare områder. Det var ventet med spænding, om politikerne ville lave aftalen om miljørettet regulering nu. Nogle politikere ville helt afvære NOVANA 2016-rapporten om landbrugs miljørets aktuelle tilstand. Den er løbende blevet udsat, senest til april. Nogle mistænker Esben Lundes styrelser for at forhale, fordi rapporten kan indeholde data, der klart afslører en forværing af miljøtilstanden i Jorde og Indre forværing. NOVANA 2016 kan også vise, at Landbrugspakken centrale forudsætninger var alt for optimistiske. De "basale effekter" (dvs. at miljøpåvirkninger fordi bliver mindre landbrugsjord) og dermed mindre kvælstofudledning. Og en **aktuel DCE-rapport om marine miljøets tilstand** indikerer, at base-linien ikke har nået den ønskede afværende effekt. Vandmiljøets tilstand blev nemlig væsentligt forværret i 2016 – Landbrugspakken første år – i forhold til 2015, når det måles på mængden af klorofyll i Jorde, kystområder og de indre danske havvande. (SE AU-DCE-rapport, 12. jan. 2018)

Der var "krøftig alvsn" i en femdel af Ibsen-bureauet. Og Ibsen-bureauet i Ibsen-bureauet (Jorde og kystvande) var i 2016 blandt de bedste siden starten af 1880'erne (L&S/D). Nu vender miljøforskere så spændt på NOVANA 2016-rapporten – og om disse betyder selvtilkøbte AU-forskerne for at have medvirket til at afsløre miljørets tilstand. Rapporten er sat til udgivelse (sidst) i april.

Tidligere nyheder

18. januar 2018
Esben Lunde ville ikke vente på miljørapport

10. januar 2018
Naturfredningsforeningen: AU-forskning 'ukorrekt og biased'

4. januar 2018
Pinds nytår-statement: Uddannelses-kvalitet kan og skal måles

20. december 2017
Voxpop: Forskere topper i tillidsindeks 2017

19. december 2017
KU slytter tilsynssag om "loyalitetkontrakt" med SEGES

5. december 2017
Pinds Nobel-ambition – uden nye penge

5. december 2017
Uni-ekspert: Nyt bevillingssystem er NPM

1. december 2017
KU-trusler blokerer artikel i FORSKERforum

Fra nyeste blad

Miljøretten skal 'vaskes' i KU blokerer artikel med miljøretten
DANSKENS fake news om landbrugs miljørets tilstand
Overgrøden og

Forskerundersøgelsen

- Undersøgelses design
- Universitetslærere
- Sektorforskere ved uni
- Sektorforskere
- Clatsamling - frie kom

FORSKERforums chefen-statistik

- Detaler og institutioner

Det startede som en marinebiologisk forskningsartikel om metanudvikling i tarmene på små skaldyr på bunden af Østersøen. Men det endte som store advarsler om, at muslingeopdræt kan få store og alvorlige konsekvenser for klimaet.

Udlægninger, som hovedforfatteren til artiklen i dag tager helt afstand fra. En uskyldig forskningsartikel blev strammet, så forskerne ikke længere kunne genkende den.

Når formidlere ikke er fagpersoner

Et forløb over nogle få dage i oktober viser, hvordan formidlingsprocessen omkring en videnskabelig artikel kan løbe af sporet og udvikle sig til det, der i dag går under betegnelsen 'fake news' – altså

historier, der simpelthen ikke er faktisk korrekte. Ikke egentlig fordi nogen bevidst forsøgte at lyve, men fordi hvert led i formidlingsprocessen giver historien en tak mere på parametre, der skal gøre den interessant at læse for menigmand.

"Når formidlerne er fagligt væk fra substansen, kan de dårligt vurdere, om man kan lægge lidt til historien, eller om forskerne allerede har bragt den så langt, den kan bære," opsamler **professor Bo Barker Jørgensen** på sagen. Han er en af tre forskere, der forsøgte at få medierne til at korrigerer fakta. Men han oplevede, at de løb panden imod en mur.

Redaktøren: Stramning af rubrikker

Historien om muslinger blev strammet i en overskrift: "Hvis vi laver en faglig

Metanbomber'

Historie om skaldyrs tarme løb af sporet

Omstændigheder, da en svensk forskningsartikel fik en tur i formidlingsmaskinen.

forskningsrubrik, er der ingen, der klikker på den. Hvis man giver den lidt kant, får den læsere. Der er en fin balance, og jeg vil gerne medgive, at man kunne have lavet en anden rubrik, der ikke var helt så stram,” siger Trine Bjerregaard. Hun er chefredaktør på INGENIØREN, der i en rubrik bragte ordet 'klimabombe' ind i fremstillingen af sagen.

Men ifølge forskeren Stefano Bonaglia, der er førsteforfatter til den videnskabelige artikel, startede problemet allerede med en pressemeddelelse, som han ikke havde nogen indflydelse på.

”Vores resultater blev trukket helt ud af kontekst, hvilket blandt andet skyldes det uklare indhold af pressemeddelelsen,” siger han.

lah

Pressens vridemaskine

Sådan blev en uskyldig forskningsartikel strammet, så forskerne ikke længere kunne genkende substansen

Den videnskabelige artikel

Tidsskriftet Scientific Reports udgiver artiklen **'Methane fluxes from coastal sediments are enhanced by macrofauna'** med Stefano Bonaglia som førsteforfatter. Resumeet begynder med at konstatere, at metan og lattergas er potente drivhusgasser, der bidrager til klimaforandringen, og at kystområder er en vigtig udleder af drivhusgasser.

Herefter fortæller forskerne, at de har målt, at såkaldt 'makrofauna' øger metan-udslippet med op til otte gange, og at op til 9,5 pct. af metanudledningen fra Østersøen kan tilskrives den faktor. I artiklen anbefaler forskerne desuden, at man undersøger emnet nærmere, blandt andet i forhold til beslutninger om at bruge skaldyrs-farme.

Pressemeddelelsen

Cardiff University, hvor flere af forskerne bag studiet kommer fra, publicerer en nyhed med titlen **'Havdyr udleder drivhusgasser'**. Her står der, at forskerne har konstateret, at havdyr udleder "store mængder" af metan og lattergas, og at metangassen ender i atmosfæren og bidrager til den globale opvarmning. Nyhedsartiklen konstaterer videre, at resultaterne kan få en politisk

betydning, da nogle foreslår at dyrke skaldyr i store mængder, fordi de renses vandet for næringsstoffer. En af Cardiff-forskerne udtaler, at hvis man perspektiverer resultaterne i forhold til alle verdens have, indikerer det, at små ubetydelige dyr på havbunden i virkeligheden står bag "vanvittige mængder af drivhusgasser i atmosfæren, som man ellers ikke havde i betragtning".

INGENIØREN

På avisen INGENIØREN bliver en journalist opmærksom på nyheden fra Cardiff University, og det resulterer i en artikel med rubrikken: **'Regeringens muslingefarme kan være ny klimabombe'**. Den konstaterer, at muslinger og orme "udsender store mængder metan". Stefano Bonaglia udtaler sig til Ingeniøren og bekræfter, at muslingefarme kan være en miljømæssig

bjørnetjeneste: "så fjerner vi måske det lokale problem med overgødning, men vi efterlader atmosfæren med et andet problem". Ingeniøren interviewer også Marianne Holmer fra Biologisk Institut på SDU, der siger, at hidtidige studier ikke har givet anledning til bekymring for stort udslip af drivhusgasser ved muslingeopdræt.

Bornholms Tidende

På Bornholms Tidende bliver en journalist opmærksom på artiklen i Ingeniøren og skriver en artikel med rubrikken: **'Forskere overrasker: Muslinger fra Østersøen er rene metanbomber'**. Artiklen kommer både i avisen og på websiden Tidende.dk. I web-versionen

hedder det, at muslinger og orme er "gigantiske bagmænd" bag udslip af metan. Stefano Bonaglias citater i Ingeniøren bliver delvist gengivet, mens Marianne Holmer ikke citeres eller refereres for sin skepsis over for konklusionen.

'Historien får lige et twist'

Sensations-forvridende pressearbejde og mediedækning gjorde rapport til 'fake news', siger forskere

På seks dage udviklede en svensk videnskabelig artikel om skaldyrs andel af metangas-udviklingen i Østersøen sig til mediehistorier om muslinger som "metanbomber" med potentiale til at gøre klima-situationen endnu dårligere, end den er i forvejen. Tre danske forskere forsøgte at få sagen fremstillet i rette proportioner, men oplevede, at medierne ikke ville medvirke til at få fakta på plads.

"Det har slået mig, hvor fantastisk svært det er at komme igennem med et dementi af noget veritabelt sludder," fortæller **professor Hans Ulrik Riisgård**.

Han er professor ved Marinbiologisk Forskningscenter på SDU og har blandt andet undersøgt potentialet for at dyrke blåmuslinger i store fremtidige muslingefarme i Storebælt. Derfor var det lidt af en overraskelse, da han i oktober pludselig kunne læse i medierne, at disse muslingefarme potentielt kunne udgøre en markant trussel for klimaet. Ifølge pressen advarede et hold af forskere fra universiteterne i Stockholm og Cardiff om, at muslinger og orme i Østersøen udsender "store mængder" af drivhusgassen metan. "Regeringens muslingefarme kan være ny klima-bombe" lød rubrikken i mediet Ingeniøren.

"Noget vås"

For Hans Ulrik Riisgaard var det helt nyt – og i strid med hidtil kendt forskning på området – at muslingefarme skulle kunne udgøre en trussel imod klimaet, endsige overhovedet være en faktor i forhold til udledning af drivhusgasser. At muslinger som andre dyr udskiller metan fra tarmene, er ikke overraskende, men omfanget er ganske lille, og al metan, som frigives fra havbunden og dyrene her, nedbrydes normalt af bakterier, inden metanen når havets overflade.

Dagen efter blev det endnu værre, da flere andre medier citerede INGENIØRENS artikel. Blandt andet konstaterede Bornholms Tidende, at muslingefarme var "metanbomber".

“

Historien er blevet bragt helt ud af proportioner. Den videnskabelige artikel matcher slet ikke de bombastiske budskaber, man kan læse i medierne. Og det har slået mig, hvor fantastisk svært det er at komme igennem med et dementi af noget veritabelt sludder

Professor Hans Ulrik Riisgård

"Det er blevet bragt helt ud af proportioner. Og den videnskabelige artikel matcher slet ikke de bombastiske budskaber, man kan læse i medierne," siger Hans Ulrik Riisgård.

Hans irritation blev delt af forskerkollegerne Tom Fenchel og Bo Barker Jørgensen.

"Alle dyr producerer metan i deres tarme, og det er nok rigtigt, at lidt af det kommer ud i atmosfæren. Mit argument er, at det er så forsvindende lidt. Det specielle ved det marine økosystem er, at det er så effektivt i forhold til at holde metanen tilbage. Når man ser på, hvor metanen kommer fra, er det primært fra søer, marsk- og sumpområder og i langt mindre grad havet. Derfor er det noget vås at kalde det her en klimabombe," siger **professor Bo Barker Jørgensen**, der er leder af Center for Geomikrobiologi ved Aarhus Universitet.

Ville ikke bringe korrektioner

De tre forskere besluttede i fællesskab at henvende sig til INGENIØREN for at få bragt tingene i rette proportioner. Men det viste sig, at det ikke var så nemt. Forskerne havde forfattet et mindre indlæg, som de bad INGENIØREN om at bringe, men svaret var, at man ikke bragte læserbreve. De blev i stedet opfordret til at oprette deres indlæg på debattråden under artiklen.

"Vi blev meget skuffede over, at de nægtede at tage imod en faglig, faktuel korrigerende kritik," siger Hans Ulrik Riisgård.

Han synes ikke, at et indlæg i debattråden giver rimelig modvægt i forhold til den fordrejning, han mener, INGENIØREN står bag, og som andre medier har viderebragt.

"INGENIØREN har været med til at give sagen en hovedkulds drejning. Og et indlæg på hjemmesiden matcher jo slet ikke det bombastiske budskab, de kommer med. Jeg foreslog også som alternativ, at de kunne lave et interview, så det blot fremstod som almindelig opfølgning på artiklen. Så jeg synes, Ingeniøren har fået alle gode råd og tilbud," siger han.

I stedet valgte de tre forskere at skrive en kommentar i fagtidsskriftet *Fisheries and Aquaculture Journal* med titlen "Fake news: mussel farming a 'climate bomb'".

Politisk spørgsmål

Spørgsmålet om danske muslingefarme er en sag med politisk betydning, fordi de indgår som element i det ømtålelige spørgsmål om flere fremtidige fiskefarme. Fiskefarme er miljømæssigt problematiske størrelser, da de medfører udledning af næringsstoffer i vandet. Men her kan muslingefarme modvirke effekten, fordi de filtrerer vandet og optager næringsstofferne som en slags levende rensningsanlæg.

Hans Ulrik Riisgård og hans kolleger er ikke på nogens side i den diskussion. Men de frygter, at den politiske debat kommer til at foregå på et faktisk forkert grundlag.

"Som man kan læse ud af INGENIØRENS vinkling, er det her noget, der vil blive brugt til at spænde ben for regeringens planer om fiskefarme. Vi har ingen interessekonflikter relateret til muslinge- og fiske-industrien, men vores faglige indsigt byder os at sige, at det her er usande nyheder. Argumenterne både for og imod skal være i orden," siger Hans Ulrik Riisgård.

st for hvert trin

Når formidlere ikke er fagfolk

Riisgård ser hele sagen som et godt eksempel på, at en videnskabelig artikel kan udvikle sig til 'fake news' i den offentlige debat. Men det er ikke kun pressen, der er skyld i dette. Den faktuelle fordrejning begyndte allerede i de pressemeddelelser, der blev lavet på henholdsvis Cardiff University og Stockholm Universitet, hvor artiklens forfattere kommer fra.

"Den får lige et twist i de pressemeddelelser, og som jeg ser det, sker der det, at pressemedarbejderne lokker forskerne ud på tynd is ved at koble resultaterne så meget op på klima-debatten. Det er desværre en tendens, vi ser, efter at universiteterne er begyndt at ansætte journalister som videnskabsformidlere," siger han.

Og Bo Barker Jørgensen er enig.

"Når formidlerne er fagligt væk fra substansen, kan de dårligt vurdere, om man kan lægge lidt til historien, eller om forskerne allerede har bragt den så langt, den kan bære. Og der, hvor forvridningen så særligt bliver et problem er, når det bruges som argumenter i lovgivningen. Det er jo kedeligt, hvis beslutningerne bliver truffet på forkert grundlag," siger Bo Barker Jørgensen.

Fagblad erkender stramning

På fagbladet INGENIØREN fastholder chefredaktør Trine Reitz Bjerregaard, at man ikke bringe debatindlæg i bladet, men at der til gengæld altid er en god og livlig debat på websiderne, hvor artiklen blev bragt i første omgang, som også bliver grundigt læst.

"Vi laver ikke om på vores avis-koncept, fordi nogle forskere er uenige med andre," siger hun.

Men hvis en artikel giver et misvisende billede?

"Vi kunne overveje at skrive en opfølgende artikel, hvis der var et modsvar, der ikke var repræsenteret. Men i artiklen har vi interviewet deres chef (instituttleder Marianne Holmer på SDU Biologi, red.), som siger, hun ikke tror, der er et problem, men at man skal undersøge det. Derfor mener vi ikke, forskernes kritik bringer noget nyt frem, der giver grund til en ny artikel."

Forskerne påpeger, at der ikke er belæg for at bruge et ord som 'klimabombe'?

"Vi peger på, at her er noget nyt, regeringen bør være opmærksom på. Og hvis vi laver forskningsrubrik, er der ingen, der klikker på den. Der er en fin balance, og jeg vil gerne medgive, at man kunne have lavet en anden rubrik, der ikke er helt så stram. Men når jeg læser selve artiklen, synes jeg faktisk, den er rigtig fint afvejet, og vinklen bakkes op af kilden, der står bag omtalte projekt," siger Trine Bjerregaard.

Hun bekræfter også, at der er en øget strøm af pressemeddelelser fra universiteterne om forskningsresultater, og at man som journalist skal være stadig mere på vagt over for, om forskningen faktisk giver belæg for den pressehistorie, de forsøger at sælge.

"For mig at se er det en naturlig konsekvens af, at forskerne skal søge deres midler. Derfor er man afhængig af, at det kommer i medierne, så man ansætter journalister, der kan sælge historierne. Det er en uheldig udvikling, og derfor forsøger vi så vidt muligt selv at forskerne i tale," siger Trine Bjerregaard.

FORSKERforum har forsøgt at få en kommentar fra Bornholms Tidende uden held.

Forskere: Journalister puster stoffet op

Det var især en overvinklet pressemeddelelse fra det ene af forskergruppens to universiteter, der satte gang i en skævvridning af rapporten. Det siger Stefano Bonaglia, hovedforfatter til forskningsartiklen om bunddyrs metanudledning

"Vi mener generelt, vores resultater blev trukket helt ud af kontekst, hvilket blandt andet skyldes det uklare indhold af pressemeddelelsen fra Cardiff University. Og jeg og de øvrige forfattere fra Stockholm Universitet vil gerne benytte lejligheden til at tage afstand fra den pressemeddelelse," siger han og tilføjer, at han ikke havde nogen indflydelse på, hvordan pressemeddelelsen blev formuleret.

"Det var ikke meningen, at vi ville begynde en diskussion om, hvorvidt opdrættede muslinger ville påvirke metanudledningen på samme måde som havmuslinger, for det har vi ikke undersøgt."

Det var ikke med klimaet i tankerne, at Bonaglia og hans kolleger indledte deres undersøgelser, men da dele af dyrenes metan-udledning i lavtvandsområder godt kan nå op til overfladen, blev forskningsresultatet i rapportens diskussion også sat i relation til klimaspørgsmålet, fortæller han.

Men betegnelser som 'klimabombe' og 'metanbombe' mener han er helt hen i vejret:

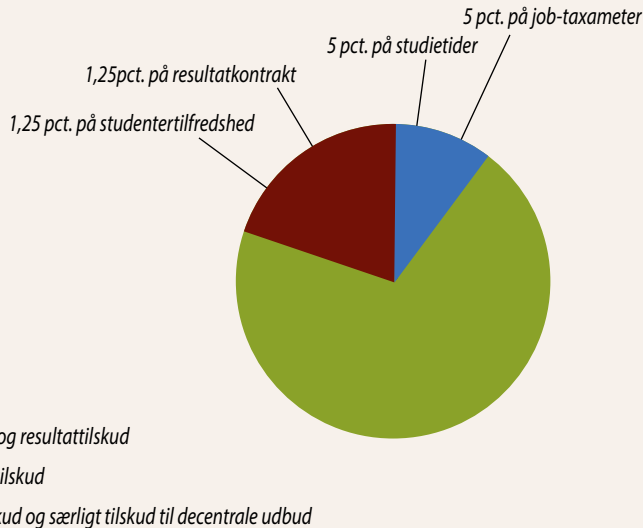
"Journalister bruger ofte andre beskrivelser end forskere for at pumpe resultater og artikler op. Men som fagpersoner og forskere tager vi klart afstand fra den slags, når det fører til forskningsformidling om 'klimabombe' og 'metanbombe'..."

lah

Hvad er

Og hvordan måles den i ny bevillingsmodel? E

Bevillingsmodel med fire måle-faktorer

”Den nye bevillingsmodel – til afløsning af det ’objektive’ taxametersystem – er kompliceret med mange knapper at skrue på. Der indgår både kvantitet og kvalitet. Men jeg vil nødig udtale mig om, hvad der bliver den vigtigste knap og det mest vægtige incitament for ledelser og ansatte på uni’erne. Vi skal først se den nærmere udformning af de enkelte faktorer, herunder ikke mindst, hvordan ’kvalitetsmålet’ udformes”, siger **professor Carter Bloch** fra AU-statskundskab. Han har netop fået 9,8 mio. til at undersøge, hvordan man kan forbedre kvalitet i uddannelse.

Ny bevillingsmodel er NPM på uni’

I Uddannelsesministeriets pressemeddelelse om det nye bevillingssystem lød det flot, at det er enkelt og gennemsigtigt.

“

En simpel optælling af delkomponenter viser, at institutionerne skal navigere i et bevillingssystem med 10 forskellige bevillingsmæssige delkomponenter

Lars Qvistgaard

”Men det må vist være det, man kalder politisk sprog. En simpel optælling af delkomponenter viser, at institutionerne skal navigere i et bevillingssystem med 10 forskellige bevillingsmæssige delkomponenter”, konstaterede **AC-formand Lars Qvistgaard** syrligt

Det nye bevillingssystemets tre sidste kriterier skal finansiere ministerpuljer

til politisk fordeling – såkaldte kvalitetsmidler – som skal opbygges af bøde-indtægter, når uni’erne ikke målopfylder.

Qvistgaard: ”Politikerne har lavet en snedig konstruktion, hvor ikke-udmøntede midler skal bidrage med cirka 180 millioner kroner årligt til politisk prioriterede ’kvalitetstiltag’. Det er en bevillingsmekanisme, hvor resultatmålene er sat så tilpas højt, at man fra politisk side ikke forventer, at institutionerne vil kunne opfylde dem”.

New Public Management

Unieksperten, professor Hanne Foss Hansen kan godt følge Qvistgaards tankegang: ”Det er en meget positiv udlægning at kalde noget ’grundtilskud’, selv om det i virkeligheden skal udmøntes som belønning efter målopfyldelse! Det er også diskutabelt, om faktoren job-taxameter er et retfærdigt parameter, for det måles på et arbejdsmarked, som institutionerne jo har yderst begrænset indflydelse på”.

”Og man kan godt kalde det et New Public Management-system. NPM handler om, at der er kobling

“

En simpel optælling af delkomponenter viser, at institutionerne skal navigere i et bevillingssystem med 10 forskellige bevillingsmæssige delkomponenter

Hanne Foss Hansen

mellem incitamenter/resultat-mål og så bevillinger. Uni’erne vil nu orientere deres aktiviteter og mål mod alt, der udløser ressourcer, og undgå det, der udløser ’bøder’: Først og fremmest vil de fokusere på STÅ-produktion og færdiggørelsestider. Så vil de forhandle indhold i de strategiske rammekontrakter. Hvad angår kvalitetsmålinger på studentertilfredshed eller lignende vil de nok afvente, mens de forsøger at påvirke, hvordan disse faktorer skal måles i praksis...”

uddannelseskvalitet?

Embedsmænd og eksperter er på en svær opgave, siger ekspert

I den konkrete model indgår 10 forskellige knapper (faktorer) med forskellig vægt. 1,25 pct. af den samlede bevilling fordeles således som et kvalitetstilskud, der skal uddeles efter studenter-evalueringer.

"1,25 pct. fordelt efter 'kvalitet' lyder jo ikke som den store bevillings-sum eller 'incitament', som ledelser vil løbe efter. Hvad den enkelte ledelse vil orientere sig imod, er svært at sige på nuværende tidspunkt, fordi vi ikke kender den nærmere model. Men ledelser kan jo som udgangspunkt have deres egne målsætninger og kriterier for, hvad der er kvalitet i deres uddannelser, som man går efter i stedet for at skele til bevillingsmodellen. På den anden side kan nogle orientere sig efter at indrette studieudbud efter succes på job-taxameteret, så man udbyder studier, der er stor efterspørgsel efter. Det bliver en vigtig lokal prioritering for ledelsen", siger han.

Kvalitet, relevans og regionalitet

Systemet har 10 knapper, der skrues på, hvor der mest har været fokus på, at der uddeles et grundtilskud baseret på måling af uddannelses-kvalitet målt på studenter-evalueringer.

Regeringens målsætning med den nye model var, at den skule tilgodese kvalitet, relevans og regionalitet. Men hvordan kvalitetsfaktoren skulle indgå, voldte ministeriets embedsmænd store kvaler, for hvad er "kvalitet i uddannelse", og hvordan måles det? I embedsmændenes første udkast så det således ud, som om kvalitet skulle måles efter jobrelevans.

I den endelige aftale så modellen dog anderledes ud, men det fylder ikke meget. Når kvalitetsaspektet ikke kom til at vægte mere end 1,25 pct. (5 pct. af de 20 pct. grundtilskud), kan det skyldes, at de økonomisk orienterede embedsmænd ikke turde åbne op for mere kvalitative mål om "kvalitet" i studier og studiemiljøer.

Operationalisering

Modellen for kvalitetsmålingen skal laves i år, og næste år laves så de første målinger.

“

Det er en svær opgave, for kvalitet er svært at måle, fordi der indgår mange aspekter. Man skal lave en operationaliserbar model, men det skal være med respekt for, at fagområder har forskellig struktur og kvalitetsopfattelse.

Professor Carter Bloch

Det er uklart, hvem der skal lave den, og hvordan den nye model kommer til at se ud. Noget kunne tyde på, at det såkaldte Gersing-udvalg (Udvalget til Bedre Universitetsuddannelser med dept.formand Agnete Gersing) kan spille en rolle i defineringen.

Uddannelseskvalitet er ikke kun én målsætning, men flere, forklarer professoren, for det kan operationaliseres som eksempelvis læringsudbytte, færdiggørelsestid, frafaldsrate, optag, excellence, dannelse, praksisbaseret, forskningsbaseret osv.

"Det er en svær opgave, for kvalitet er svært at måle, fordi der indgår mange aspekter. Man skal lave en operationaliserbar model, men det skal være med respekt for, at fagområder har forskellig struktur og kvalitetsopfattelse. Embedsmænd og eksperter, som skal lave modellen, får en svær opgave".

Studenter-evalueringer som kvalitetsmål?

Der kan være flere hensigter, som også kan kollidere, fx hvis politikerne ønsker brede uddannelser (med bredt optag), men samtidig ønsker at satse på excellence hos topstuderende.

"Det er vigtigt at definere, hvad man vil måle, for det er et dilemma at få fuld korrespondance mellem, hvad man vil måle, og hvad man faktisk måler. Et grundspørgsmål er jo, hvad studerende faktisk fortæller om 'kvalitet' i evalueringer eller i spørge-undersøgelser".

Ifølge Carter Bloch er der flere faldgruber ved måling af kvalitet via studenterevalueringer.

"Det er selvfølgelig farligt at stille spørgsmål til de studerendes oplevelse af studiemiljø og lærerens krav til ens deltagelse, for det risikerer at handle om 'studentertilfredshed', som ikke siger noget om kvalitet. Tværtimod kan den give høj score til lærere, som ikke stiller krav", forklarer han.

"Studenterevalueringer kan udmærket bruges til at måle kvalitet på et kursus med henblik på at forbedre uddannelseskvaliteten af det konkrete kursus. Men det betyder ikke, at det kan bruges som mål på den generelle studiekvalitet, og der er også problemet med at bruge dette i direkte sammenligning med kurser på tværs af studier".

Forskningsprojektet

Professorens projekt har fået tre år til at kortlægge uddannelseskvalitets-tiltag i hele Danmark og på forskellige uddannelsesniveauer. Målet med forskningsprojektet er til slut at udvikle nye metoder og indikatorer til understøttelse af kvalitetsfremmende arbejde for at kunne sige noget om, hvad der rent faktisk virker.

I projektbeskrivelsen står: **"Målet med projektet er at tilvejebringe en inklusiv, kontekst-sensitiv evidens om veje til forbedring af kvaliteten af videregående uddannelser i Danmark."**

"Projektet undersøger, hvordan uddannelseskvalitet conceptualiseres, og hvordan det adresseres gennem kvalitetsfremmende tiltag. På baggrund af international forskning, eksisterende kvalitetsindikatorer og en dybdegående, empirisk dataindsamling hos interessenter fra universiteter, professionshøjskoler og erhvervsakademier på tværs af fagområder vil projektet identificere faktorer, som bidrager til forøget uddannelseskvalitet".

Det er et tre-årigt projekt, så det er usandsynligt, at det får indflydelse på defineringen af de aktuelle kriterier.

jø

SDU: Verdensklasse gennem

På Fyn vil man skabe en dansk udgave af det legendariske Institute for Advanced Studies, men tiltaget er ikke ukontroversielt

SDU satser elitært og tværfagligt. Forskningscenteret **Danish Institute for Advanced Study (DIAS)** har i princippet syv år på bagen. Men det er først nu, at det for alvor er ved at realisere sig selv som en dansk version af det oprindelige Institute for Advanced Studies på Princeton, hvor Einstein og en lang række forsker-legender har haft deres gang.

Tvær-inspiration

Den tyske fysiker Benjamin Jäger kommer fra et af Europas højst rangerede universiteter, men den ekstra forskningstid, som han får i sit adjunktur på SDU, gjorde det attraktivt at flytte til Fyn.

DIAS har endnu ikke fået sin egen bygning. Derfor har Benjamin Jäger i begyndelsen sin daglige arbejdsplads på Institut for Matematik og Datalogi, hvor han – trods sin baggrund som fysiker – har et naturligt fagligt tilhørsforhold qua sit arbejde med computer-simulering. På DIAS er det til gengæld begrænset, hvor meget kollegerne ved om computer-simulering og atomkerner. Alligevel tror Benjamin Jäger på, at der vil være en faglig bonus ved det tværvideenskabelige miljø.

”Det handler om at se din egen forsknings horisont og se, hvordan andre løser problemer. Computervidenskabsfolk har en særlig måde at arbejde på, men geografer eller humanister gør det helt anderledes, og det kan være inspirerende at se, hvad de gør.”

”Stifteren af IAS, Abraham Flexner, havde som ide at starte et sted, hvor de bedste folk fik lov at være sammen for at kunne udfordre og berige hinanden. Folk, der gennem deres virke havde bevist, at de var på øverste hylde. Og deres opgave var i al sin enkelhed at forfølge deres nysgerrighed,” fortæller **professor Thorbjørn Knudsen**.

Han er professor i organisationsdesign, og så er han sammen med fysikprofessor Francesco Sannino stifter og leder af DIAS – SDU's forsøg på et dansk IAS.

Chairs fra forskellige fagfelter

Opbygningen af DIAS består af 13 *Chairs*, som man har tildelt forskere fra vidt forskellige områder. De er formelt set ansat som professorer på institutter rundt omkring på SDU, men har altså dertil en slags fagleder-ansvar i forhold til DIAS. Når DIAS er fuldt udbygget, vil der være 25 *Chairs*, 5 fra hver af de fagområder, der er repræsenteret af universitetets fakulteter.

”Det er forskere, der ubetinget har demonstreret, at de er noget særligt. De vil typisk have grundforskningscenter, ERC-bevillinger eller lignende. Og de er sådan set strukturen for forskningen og de aktiviteter, vi laver,” fortæller Thorbjørn Knudsen og forklarer, at en *Chair* har til opgave at fremme forskningen på højeste internationale niveau, at udvikle gæsteforskerprogrammer og rekruttere særligt talentfulde unge forskere.

Tværvideenskab: Fra nanooptik og middelalderhistorie

Ud over de 13 *Chairs* består DIAS af en række særlige adjunkturer, hvoraf de første netop er blevet besat dette efterår. Der er tale om tidsbegrænsede, seksårige ansættelser, eller rettere 4+2-årige ansættelser, idet adjunkterne efter fire år vil avancere til en lektorstilling, der dog kun løber to år. Et udvidet forløb, der har til formål at give ekstra tid til at gennemføre store, banebrydende forskningsprojekter. Dertil kommer, at adjunkterne ikke har de samme undervisningsforpligtelser som andre adjunkter på SDU.

Det helt særlige omkring DIAS sammenlignet med andre forskningscentre er dog den totale tværfaglighed, der gør

sig gældende i forskersammensætningen. Blandt de 13 *Chairs* ses eksempelvis en forsker i nanooptik, en middelalderhistoriker og en forsker i mikrobiologiske økosystemer. Og det samme mønster gør sig gældende blandt adjunkterne, der også tilhører vidt forskellige forskningsområder.

(Foto: Nils Lund)

Når det er folk, der hviler fuldstændigt solidt i deres forskning, sker der ting, når man sætter dem sammen.

Thorbjørn Knudsen

Hvor mødes de fagligt?

Spørgsmålet er naturligvis, hvordan forskere, der i bedste fald har et overfladisk kendskab til hinandens videnskabsområder, kan gøre hinanden kloge.

”Når det er folk, der hviler fuldstændigt solidt i deres forskning, sker der ting, når man sætter dem sammen. Det ved vi fra Princeton og fra RAND. Når man er god inden for sit eget område, så lyner det. De beriger hinanden. Vi beriger hinanden,” siger Thorbjørn Knudsen.

Professoren fortæller som eksempel, hvordan en forsker, der arbejder med organisationsdesign, har lavet et projekt sammen med en biostatistiker.

”Der ligger en kæmpe gevinst, når det lykkes. Det ved man. Spørgsmålet er, hvordan man gør sådan noget. For vi ved også, at det ikke er noget, der kommer ovenfra.”

Hvordan bliver man dygtigere af at skulle gå sammen med folk, der intet aner om ens fag?

”Jeg arbejder selv med organisations-teori. Men ved at høre om kvantefysik mange gange har jeg fået ideer, som jeg prøver af. Om det bliver godt eller skidt ved jeg ikke. Men det vigtige er, at de ikke skal, men de kan. Nogle kan lide hinanden, andre kan ikke. Men før vi får set os om, kommer der noget ekstra ud af det her.”

em tværfaglighed

Samlingspunkt: Åbne seminarer

I øjeblikket er DIAS ikke en enhed i fysisk forstand. Det er planen, at centeret i 2019 skal have sin egen bygning med ”en identitet og arkitektur, der understøtter instituttets vision om at skabe revolutionerende ideer og tiltrække de fremmeste forskere” som det hedder på Bygningsstyrelsens hjemmeside om byggeprojektet, der har et budget på godt 80 millioner kroner.

Men ind til videre sidder alle tilknyttede forskere spredt ud på forskellige institutter. Samlingspunkterne er de ugentlige åbne seminarer, hvor der ofte kommer forskere udefra og fortæller om deres forskning – stadig på en bred, tværfaglig palet. Ifølge Thorbjørn Knudsen har seminarerne i sig selv udviklet sig til tilbudsstykker, fordi DIAS har været i stand til at tiltrække nogle absolutte topforskere som oplægsholdere.

”Der er stor interesse for DIAS, så vi kan tiltrække nogle, der ellers er ekstremt svære at få ud. Så når der eksempelvis kommer en nobelpristager i fysik som Samuel Ting, er det ikke hvem som helst. Eller når Francesco Sannino, der også arbejder på Cern og har samarbejde med Stanford SLAC kan fortælle om det sidste, der sker. Folk på det lag er inspirerende på flere måder – både i forhold til det indholdsmæssige nybrud og omkring metode og tilgang,” forklarer han.

SDU betaler selv

I øjeblikket har DIAS ansat syv adjunkter, og i februar begynder yderligere tre. Men budgettet giver som minimum mulighed for at ansætte 25 adjunkter. Det er SDU selv, der betaler hele herligheden. Og selv om professorerne er lønnet af deres respektive institutter, er DIAS med 25 adjunkter og et hus til 80 millioner en kostbar affære, ikke mindst i en tid, hvor de fleste institutter skal spænde livremmen ind.

”Det er et seriøst budget og en alvorlig satsning, som universitetet og dets bestyrelse har valgt at gøre. Vi kan se, der er en idé med det her. Og så har vi i fællesskab valgt at skrue helt op for satsningen,” siger Thorbjørn Knudsen.

lah

I 2019 får DIAS deres egen bygning, der ”understøtter instituttets vision om at skabe revolutionerende ideer”. Prisen er godt 80 mio. kr.

SDU-tillidsmanden: Kontroversielt center

”Det er et center med særregler. Et underligt cirkus, som ikke lever op til de almindelige akademiske ansættelsesregler. Men da jeg ikke kan se, at det er ulovligt, kan jeg ikke gøre så meget andet end at stille spørgsmål. Jeg har også spurgt, hvorfor de ikke skal undervise, som andre gør. Det er jo ellers noget, vores rektor lægger stor vægt på.”

AC-tillidsmand Bjarne Andersen underer sig. På SDU er DIAS en konstruktion, der skiller sig ud og vækker opsigt – på godt og ondt. Den tværfaglige sammensætning og de meget ambitiøse udmeldinger er i sig selv bemærkelsesværdigt. Men hertil kommer, at centeret har valgt at bryde med de almindelige ansættelsesprincipper, og det underer tillidsmanden.

”Normalt er man adjunkt i tre år. Men her er man det i fire år, hvorefter man får en lektorstilling uden opslag i to år, og så ryger man ud. For mig at se skal et adjunktur følges op af et stillingsopslag, hvis man vil have en lektor. Det gør man ikke her, og det er da underligt,” siger Bjarne Andersen.

Adjunkter, der allerede er lektorable

Han konstaterer også, at de folk, der foreløbigt er ansat, er så velkvalificerede, at de nærmest allerede er ”lektorable”. Det gør det blot endnu mere besynderligt, at adjunktet skal trækkes et år ekstra, mener han.

Ifølge Bjarne Andersen er det ikke helt ukontroversielt blandt forskerkollegerne på SDU, når man laver et center med særregler, blandt andet at de ansatte ikke skal undervise i samme omfang som andre. Samtidig gør de tidsbegrænsede ansættelser, at universitetet ikke risikerer at få langsigtet glæde af den vidensopbygning, man investerer i.

”Hvis jeg skulle investere i en adjunkt, ville jeg synes, det var fornuftigt at kunne tilknytte dem som lektorer efterfølgende. Jeg er også lidt skeptisk ved, om man kan nå de helt banebrydende resultater ved at trække folk ind udefra, lade dem være i seks år og så sende dem videre. Ind til videre har centeret jo heller ikke de store resultater at fremvise.”

Bjarne Andersen mener, at DIAS' første vigtige test er, om det kan bane vejen for, at SDU får et af de ’centers of excellence’, der bliver slået op til foråret.

Stor volumen udløser forskningsbevillinger

HORIZON-2020. Stor forskel på, hvor meget danske universiteter trækker hjem, men forskellene er mindre end frygtet, siger forskningsanalytiker

Med et samlet hjemtag på 5,2 milliarder kroner har Danmark rundet en lukrativ milepæl som deltager i det store europæiske forskningsrammeprogram Horizon 2020. Det kan vi være stolte af, erklærede uddannelses- og forskningsminister Søren Pind i en pressemeddelelse før jul.

Med en andel på 2,49 procent af de udelte midler er Danmark samtidig særdeles tæt på at ramme målsætningen på 2,5 procent af midlerne. Og ser man på hjemtaget i forhold til vores størrelse målt på indbyggertal, er vi næstbedst i Europa.

Men selv om Danmark samlet set bliver begunstiget, er der stor forskel på, hvor meget de danske universiteter får hjem. KU ligger ikke overraskende i toppen med et samlet hjemtag på 137 millioner euro, målt i oktober 2017. Men ser man hjemtaget i forhold til mængden af forskningsårsværk, er det suverænt IT-Universitetet, der har trukket flest midler hjem. I den helt modsatte ender ligger RUC og SDU.

Der er altså relativt set stor forskel på, hvor meget danske universiteter får ud af den omfordeling, der sker gennem Horizon-programmet.

De store miljøer – i særdeleshed KU, AU og DTU – har en størrelse og kapacitet, så de i højere grad er gearet til at gå ind i de europæiske rammeprogrammer

Niels Mejlgaard

Asymmetrier forstærkes

Niels Mejlgaard, leder af Center for Forskningsanalyse på AU, mener, at mønstret blot følger en tendens, der findes generelt inden for videnskabssektoren:

”Det er jo ikke nyt i videnskabssociologien, at der er en Mattheus-effekt: Dem der allerede har, skal mere gives. Det oplever vi på alle mulige måder: bevillinger, karriere-progression både for individuelle forskere, forskningsgrupper og institutioner. Og nogle asymmetrier forstærkes af den her Mattheus-effekt,” siger han.

Men han tilføjer, at skævheden faktisk ikke er så stor, som man kunne forvente.

”Jeg er næsten ved at sige, at jeg er overrasket over, hvor begrænset de udsving er. Ser man på KU, har de 32 procent af forsker-årsværk og har været i stand til at hjemtage 38 procent af Horizon-midlerne. Det er klart at de klarer sig lidt over gennemsnittet. Men det er også utopisk, at alle skulle ligge lige på gennemsnittet.”

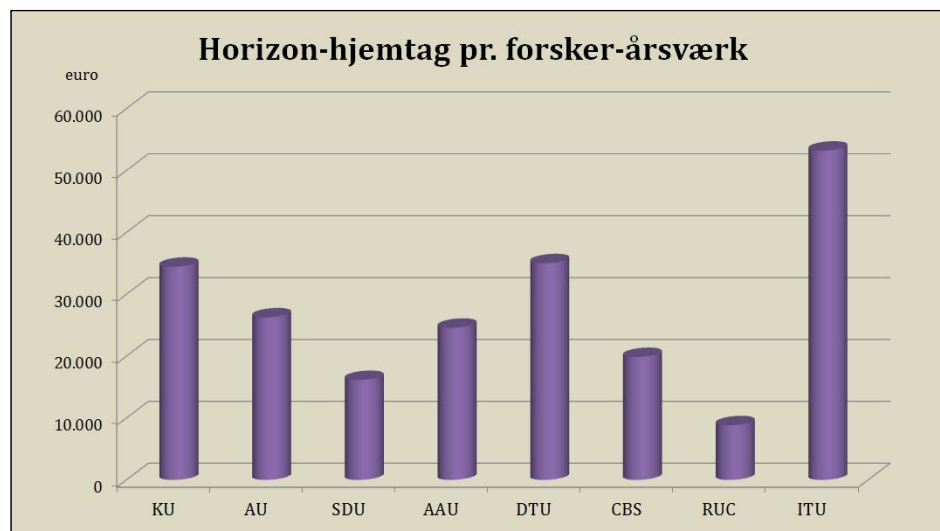
’Size matters’

Han noterer, at IT-Universitetets relativt store hjemtag viser, at det ikke kun handler om størrelse, for at kunne klare sig i Horizon-konkurrencen. Forskningshøjde og det faglige match mellem universiteternes profil og indholdet i finansieringsprogrammerne, spiller en vigtig rolle. Omvendt mener han ikke, der er tvivl om, at store universiteter generelt har bedre kort på hånden end små.

”De store miljøer – i særdeleshed KU, AU og DTU – har en størrelse og kapacitet, så de i højere grad er gearet til at gå ind i de europæiske rammeprogrammer. Det er en udfordring at få etableret de her netværk, det er ressourcetungt at igangsætte projekter og administrere store bevillinger, og det er klart, at ’size matters’ i den sammenhæng,” siger Niels Mejlgaard.

Han konstaterer desuden, at Horizon-programmet set med overordnede rød-hvide briller har været en ”positiv fortælling”, både fordi Danmark har hjemtaget en pæn andel af midlerne over en relativ bred kam, og fordi Horizon-programmet medvirker til at forbinde danske forskere med stærke udenlandske miljøer. Samtidig har hjemtagene har understøttet en ambition om, at vi både skal være gode på excellence-siden (søjlen ’Videnskabelig topkvalitet’) og i forhold til at bedrive forskning med samfundsrelevans (søjlen ’Samfundsmæssige udfordringer’).

lah

Danske universiteters samlede hjemtag af Horizon-midler (pr. okt. 17) i forhold til antal forsknings-årsværk (2016).

Kilder: EU Open Data Portal og Danske Universiteter.

Nogle fagligheder har fordel

- fx er der mange IT-opslag i Horizon. Men jeg stoler da på, at pengene uddesles efter kvalitet, siger SDUs leder af forsknings-rådgivning

SDUs forskere scorer relativt dårligt pr. forsker, sammenlignet med forskerne fra IT-Universitetet, der har trukket mere end tre gange så mange Horizon-penge hjem pr. fuldtidsforsker. Men det undrer ikke **Søren E. Frandsen**, der er SDUs leder af SDU Research and Innovation Organisation (RIO), som blandt andet har til formål at understøtte SDU-forskere, der søger Horizon-midler.

”ITUs succes er som forventet. Hvis de ikke hentede flere midler, ville det være rigtig skidt. Deres monofakultære område ligger godt for mange af de udbudte midler”, forklarer han.

”IT er et tværgående tema i størstedelen af Horizon-programmet. Så ITU ligger profilmæssigt på et ’sweet spot’. Hele rammeprogrammet er skabt og designet rigtig godt i forhold til it og ingeniørområdet. Så et godt match i forhold til det enkelte universitets profil og kompetencer er en betydelig del af forklaringen på tallene”, siger Søren E. Frandsen.

Han peger også på, at det tager mange år at opbygge de erfaringer, netværk og relevante kompetencer, der giver udslag i mange Horizon-midler: stærke forskningsmiljøer med gode, internationale netværk og traditioner for samarbejde med erhvervslivet, men også at miljøerne er vant til at tænke i EU-ansøgninger og en underliggende forståelse af formålene og ønskerne bag de enkelte calls.

”Det er klart, at ud fra de præmisser kommer SDU lidt bagfra. SDU er et ungt universitet og opbygning af stærke forskningsmiljøer tager tid.”

Danmark skal være bedre til forskningslobbyisme

SDU kan gøre det bedre, men det kan eksempelvis KU og AU også, indskyder Søren E. Frandsen og peger på, at KU, AU og SDU alle trækker langt de fleste midler hjem i søjlen ’Videnskabelig topkvalitet’, men hænger efter i de to øvrige søjler: Industrielt lederskab og Samfundsudfordringer.

”Og helt generelt kan man spørge, om Danmark skal være tilfreds med en målsætning på 2,5 procent af Horizon-midlerne. Hvor kom det tal fra?” spørger han retorisk.

Når det gælder Horizon-ansøgninger

“

Det er ikke dansk kultur at arbejde på den måde

Søren E. Frandsen

er det en anerkendt faktor, at man har brug for et effektivt støtteapparat, der kan hjælpe forskerne med den tunge ansøgningsproces. SDU har også oprustet på denne del både på tværs af fakulteterne og på de enkelte fakulteter, og det tror Søren E. Frandsen vil kunne måles i flere succesfulde ansøgninger de kommende år. Men hvis man virkelig vil have Horizon-succes, kræver det strategisk proaktivitet.

”Vi skal blive bedre til at tænke i hele fødekæden – fra investering i europæiske partnerskaber, fokus på de kanaler, der føder ideer ind til systemet, og de redskaber, man skaber sig indflydelse med. Vi plejer at sige, at før man får bevillinger, skal man have investeret ressourcer 2-3 år i forvejen. Ved at være en del af forskellige netværk – ERA-net, private public partnerships osv. – påvirker man de områder, der kommer calls inden for, og så står man stærkt, når de kommer. Det er ikke dansk kultur at arbejde på den måde, men det har jeg set både briter, hollændere og franskmænd gøre utroligt professionelt,” fortæller Søren E. Frandsen.

Tiltro til uddeling efter kvalitet

At Horizon-programmet som nævnt er med til at forskubbe den ressourcemæssige balance mellem universiteterne er noget, Søren E. Frandsen accepterer, selv om han repræsenterer et universitet, der må se kollegerne løbe afsted med flere midler.

”Jo, det påvirker balancen. Men det er der ikke noget at gøre ved andet ved selv at trække i arbejdstøjet. Vi skal ikke gøre som eksempelvis østeuropæerne foreslår: at tænke regionalt og lighedspolitisk at dele ud efter fx regionalpolitiske hensyn. Det princip, vi ikke må gå på kompromis med, er excellensen – topkvalitet i forskning og innovation. Det skal være de bedste forskningsmiljøer, der får pengene. Ellers styrker vi ikke Europa og Danmark i den skarpe globale konkurrence med Asien og USA.”

Det lyder selvmodsigende: SDU-Research-lederen fortæller jo selv, at der er andre faktorer end de rent forskningsmæssige, der spiller ind?

”Ja, men jeg har jeg stor tiltro til, at midlerne bliver uddelt efter de rigtige principper: kvalitet og relevans. Vi har eksempelvis set, at når alle begynder at bruge samme konsulentfirma i forberedelserne af ansøgninger og ansøgere, ja – det kan systemet godt gennemskue. Så i det store hele har jeg tiltro til systemet.”

ja

Problemerne for danske Horizon-ansøgninger

Forsknings- og uddannelsesstyrelsen har på analyseret en lang række danske ansøgninger om Horizon 2020-midler og fundet 6 klassiske problemer, der ofte går igen i de ansøgninger, der var gode, men ikke gode nok til opnå bevillinger:

■ Manglende detaljer

Beskrivelserne er for generelt for generiske og mangler en vis detaljeringsgrad. Dette gælder især beskrivelser af målsætninger, målbare effekter samt arbejds- og tidsplan.

■ Manglende kvantificering

Hovedformål og projektets effekt er ikke kvantificeret og dermed for generelle.

■ Uklare målgrupper

Ofte er målgrupper ikke defineret eller beskrevet, eksempelvis hvem der skal have udbytte af resultaterne.

■ Ubalance

Ubalance i projektet, for eksempel mellem arbejdsindsatser, partnere eller ressourcer.

■ Manglende sammenhæng

Der er mangel på sammenhæng i ansøgningen. For eksempel mellem de forskellige dele af projektet eller mellem metoder og mål, arbejdsindsats og budget.

■ Utilstrækkelig risikostyring

Risikostyring er dårligt beskrevet eller slet ikke beskrevet i ansøgningen.

(KILDE: Rapporten ’Proposals to Horizon 2020 – analysis of Evaluation Summary Report, www.ufm.dk)

'Tænk, hvis fagkyndige ige

Besparelser og fusioner og dårlig ledelse underminerer fagligheden. Men at

AFSKEDS-INTERVIEW

"Det er befriende, at nogen vover at ansætte Rane Willerslev med den mission at tænke og administrere anderledes. Hatten af for det, for de gør det helt anderledes end tidsånden, hvor man tager den sikre, driftsorienterede ansøger. Med Willerslev tager man en enorm chance, og lad os håbe, at det går godt, så det kan inspirere andre ledere."

Sådan siger historikeren Birgitte Possing, der efter diverse lederstillinger i kulturarvs-sektoren fratrådte sin professorstilling ved årsskiftet – og hermed kunne konstatere, at hendes og andres forskningsstillinger nedlægges. Hun ser det som et faresignal, når kulturarvsinstitutioner og uni'er nedlægger fagkyndige stillinger og fagområder:

"Jeg bliver nødt til at advare de chefer, myndigheder og politikere, der bærer ansvaret for det offentliges sikring af vores faktuelle kulturarv: Fortsætter I med hovedløse fusioneringer og nedlæggelse af fagkyndige stillinger, bliver vi en nation, der svæver frit i luften uden andre rødder end dem, som vi selv digter"

Sådan lød afskedssalutten ved hendes fratrædelsesreception på Rigsarkivet. Den blev senere optrykt som klumme i Politiken.

Besparelser giver plads til myter

Hun har arbejdet med kulturarv i hele karrieren: 13 år som forsker på AU og KU, dernæst 26 år som leder på hhv. KB's håndskriftafdeling, forskningschef på Nationalmuseet og direktør for Danmarks Humanistiske Forskningscenter. Da det blev lukket, fik hun tilbagegangsstillingen som professor ved Rigsarkivet.

Hun mener, at der sjuskes med kulturarven: "I tider med falske nyheder, selvkonstruerede sandheder og opdigtede oplysninger skal nogen bevare fakta og fatningen. Nogen skal passe på dén umistelige utrykte kulturarv af evidens, som generationerne før os har efterladt".

Kulturarvens utrykte kilder er manuskripter, breve, notater, skitser, interviews, dagbøger og erindringer. De udgør grundstofferne i historien og kulturarven. Og

lidt højstemt er disse kilder fundamentet for at forstå det danske demokrati.

"Hvis man lader det tørre ud, så forstå vi ikke nutiden og vores historie. Man prioriterer historieskrivning ud fra det, som er kendt i forvejen. Men det er ikke moderne blandt vores politikere og mange ledere at stå på det fundament. Politikerne vil helst selv digte en nem udlægning af vores demokratiske rødder. Og de sekunderes stærkt af filmfolks fiktive fortællinger om en simpel fortid, delt op i godt og ondt, helte og skurke".

Humanistisk forskning som myte-dræber

Possing giver flere eksempler på, at ny forskning giver nye indsigter, som kan aflive myter: "Luther-året er måske det seneste eksempel. Luther-året gav forskere anledning til kritisk at fokusere på Luthers tankegods og gerninger. Vi fik ny viden om, at den lutheranske kulturarv er meget mere broget og kompleks end blot en positiv civilisationshistorie".

Et andet eksempel er 100-årsjubileet for Grundloven i 1915: "Der var masser af forskningsinitiativer og foredrag. Det var et kæmpestort gennembrud, fordi mange fik forståelse for, at først her i 1915 er det danske demokratis vugge, for her fik alle politisk borgerskab, valgret og valgbarhed. Men det er en god illustration på, hvor svært det er at trænge igennem myter, at standardfortællingen lyder, at vi fik demokratiet i 1849, selv om kun en brøkdel af befolkningen fik stemmeret, herunder ikke kvinderne".

Det er eksempler på, hvor vigtige kulturarvens kilder og viden om dem er: "Historien er ikke enøjet og enspolet, når forskningen og formidlingen får plads".

Historiefortællingen: Biografier om Churchill og Hitler

Hun beklager, at den standardiserede danmarkshistorie alt for ofte sander til i statshistorie og i historie om konger og myndigheds personer: "Historieskrivningen er på sine egne præmisser god nok, 'redelig og kedelig', som historikeren Bernard Eric Jensen har kaldt dansk historieskrivning; i mine øjne er den konventionel

og gammeldags. Men andre kilder i tiden – kvinder, fattige, samfundspionerer og kulturpersonligheder – er forsømt som en vej til at lave dansk demokratihistorie. Det har været prioriteret, men er noget af det, som ofres i disse år med hovedløse fusioneringer og nedlæggelse af fagkyndige stillinger. Som om man ikke ønsker ny, nøgtern viden?".

Possing er forfatter til en række historisk-dokumentariske biografier om fremtrædende skole-, kultur- og politiske personligheder. I et internationalt netværk har hun været med til at kortlægge det biografiske felt. Det viste, at 85 pct. (Danmark 75 pct.) af biografierne handlede om mænd. Og når man kategoriserede, viste det sig groft sagt at handle om statsmænd, politikere, kejsere, konger og dronninger:

"Det er historieskrivning om Churchill, Hitler og Stalin, mens der er meget lidt om kulturpersonligheder, samfundspionerer, baggrundspersoner og sociale bevægelser, som er vigtige i forståelsen af vores kulturelle rødder. Og det sidste er noget, som aktivt burde prioriteres", siger hun med henvisning til sine erfaringer fra Danmarks Humanistiske Forskningscenter.

Når man kategoriserer hvem biografier handler om, viser det sig groft sagt at handle om statsmænd, politikere, kejsere, konger og dronninger. Det er historieskrivning om Churchill, Hitler og Stalin ...

en vovede at stå sammen?

prioritere fagligheden kræver mod, talent og samarbejde hos den enkelte chef.

Lærerigt: Da hum-center blev kvalt i politik

Centret fungerede med egen bestyrelse fra 2000-2004 og gav danske og udenlandske seniorforskere og professorer et-årige stipendier til at arbejde i det tværfaglige, internationale miljø på centret. "Centret var en ramme for kreativ humanistisk forskning på højt og nytænkende niveau. Det var et humanistisk laboratorium for landets bedste forskere, der fik stipendium efter en hård konkurrence og bedømmelse".

Centrets faglighed blev positivt bedømt og placeret blandt de mest innovative humanistiske forskningscentre i Vesten, både af forskerne selv og internationalt. Men der gik national-politik i sagen, husker Possing:

"Centret blev pludselig dømt 'udansk', og bevillingen blev ikke forlænget. Politikerne ønskede at prioritere strategisk forskning med et dansk koldkrigscenter i stedet for at fremme den frie forsknings humanistiske hjerterum, der ovenikøbet var yderst produktiv", siger hun og tilføjer:

"Få år efter talte de samme politikere om at fremme dansk eliteforskning. Bare ikke blandt humanister."

Lederne burde stå op og protestere

"Jeg ville ønske, at chefer ville prioritere anderledes og skære i bureaukrati, trivselsundersøgelser og dyre konsulenter i stedet for åndløst at bøje sig i vinden for regeringens årlige krav om besparelser", skrev Possing i Politiken-klummen.

Den frie forskning er truet, når faglighed og fagkundskab spares væk i vidensorganisationer: "Lederne af store kulturarvsinstitutioner burde sammen med universitetsrektorerne stå op imod politikerne og træde i karakter under et nyt motto: Ikke 'Forskning for folket' eller 'fra forskning til faktura', men 'fra forskning til forståelse'."

"Fagkyndighed koster penge. Det er ikke gratis at beslutte, hvad der skal bevares for eftertiden, hvad der er repræsentativt, og hvad der bør bevares for eftertiden. Det koster også penge at prioritere fagkyndige medarbejdere. Men

Ledelse er prioriteringer. Ressourcer til dyre konsulenter eller trivselsundersøgelser kunne jo bruges på fagkyndighed

Birgitte Possing

chefers undskyldning, 'vi er tvunget til det', holder ikke altid. Ledelse er prioriteringer. Ressourcer til dyre konsulenter eller trivselsundersøgelser kunne jo bruges på fagkyndighed."

Mod, talent og samarbejde

"Der mangler faglighed i prioriteringerne og i ledelse. Men at prioritere fagligheden kræver mod, talent og samarbejde fra den enkelte chef, og det kræver, at der er andre, som arbejder med. I dag er der jo generelt stor frustration over den manglende faglighed, sektorens folk er i rigt mål enige, når vi taler sammen. Men i praksis hersker passiviteten desværre", siger hun. "Også når man rejser problematikken over for chefer, kan man opleve (en vis) enighed, men de handler ofte modsat. Tro ikke på, hvad de siger – se hvad de gør."

Possing vil ikke hænge navngivne chefer ud. Men hun vil gerne fremhæve Det Kongelige Biblioteks afdøde leder Erland Kolding Nielsen som en rollemodel: "Han forstod som chef balancen mellem at rationalisere og drive en effektiv organisation, samtidig med at han – i dialog med sine fagkyndige – prioriterede det faglige. Man kunne have heftige uenigheder og diskussioner med ham, men han lyttede og gav plads til det faglige."

Forsigtig med skældsordet 'djøfisering'

Possing er heller ikke meget for at bruge skældsordet djøfisering:

"Det er for nemt, for så overser man, at man er nødt til at bruge forvaltningsredskaber for at effektivisere og

modernisere organisationer. Og det har jeg set gode og nødvendige eksempler på. Men når det er sagt, så kan det også bruges uheldigt. Hvor mange 'trivselsundersøgelser' har vi ikke hørt om og været gennem, uden at der er fulgt op på dem? Og hvorfor skal der dyre konsulenter ind over alting, i stedet for at chefer stoler på deres faglige medarbejdere nede i organisationen?", spørger hun, og svarer ved at sætte fingeren på nogle centrale svagheder.

"Den enstrengede ledelsesmodel er rigtig god – men vel at mærke kun, hvis lederne har talent, faglig empati og tør tage deres sagkyndige med på råd", mener hun.

"Og 3-5 årige åremålskontrakter til ledere fremmer ikke fagligt mod, og slet ikke for professionelle administratorer. Disse chefer skal jo videre i karrieren og gør derfor det sikre, der handler om økonomi og effektivitet, der ligner det eneste succeskriterium hos den øverste ledelse og hos politikere", mener hun.

Opfordring: Fagkyndige – stå sammen

Især mellemliderlaget er klemte ovenfra og nedefra:

"I viden-sektoren kan mellemliderne være kloge, kyndige forskere, som vælger den administrative vej – og som bliver kvalt i det. Men hvad hvis vi glemmer at skabe plads til faglighed, selv om det kan være svært og risikofyldt?", spørger hun, og slutter:

"Tænk, hvis fagkyndige igen vovede at stå sammen? Og tænk, hvis vi omvendt havde ledere, der lyttede til dem, prioriterede den humanistiske fagkyndighed og modstod det politiske pres, der risikerer at tømme visse statslige vidensinstitutioner for nøgtern, videnskabelig faglighed. Hvad mon der så ville ske? Ville vi så opdage, at vores kultur og historie havde været mere broget, mangfoldig og modsætningsfuld, end vi tror?"

jø

Du har fået din ph.d.-grad. Nyd øjeblikket, sol dig lidt i din egen fortræffelighed, for fra nu af bliver det rigtig råt. Der er stor risiko for, at du slet ikke er forberedt på, hvad der venter dig, hvis du søger en karriere på uni.

Du er ved at blive kastet ind i en hvirvelvind af kortvarige post.doc.-kontrakter, midlertidige ansættelser, hyppige flytninger, lav løn, et skræmmende stipendie-konkurrence og job. Du kan være intellektuel fuldblod i topklasse, men det er højst usandsynligt, at du vil føle det sådan i de kommende år.

Herudover vil du opdage, at den akademiske drøm - intellektuel frihed, kreativitet, personlig tilfredsstillelse og bidrag til samfundet - ofte er en illusion, som er brugt til at lokke dig ind i sekten. Hvorfor tror du, vi kommer med sjove hatte og kjoler ved officielle lejligheder i sektoren?

Mest af alt vil du hurtigt erfare, at Academia ser ud til at fungere bedst for sine etablerede, fastansatte seniorer, og at dine chancer for at blive en af dem er små. Der er langt færre akademiske stillinger end der er ph.d.-kandidater.

Så for at blive en succes, skal du have stamina, beslutsomhed - og en smule hensynsløshed. Her er professor Machiavellis kyniske råd til de post-doktorale noviser.

Undersøg miljøets beslutnings-processer

Indtil du får en fast ansættelse på en institution, hvor du gerne vil arbejde, skal dit beslutsomme mål være at gå efter en sådan stilling. Din første opgave er derfor at finde ud af, hvordan du får den. Hvis du ikke allerede kender vejen, så er det på tide, at du ved intensive samtaler med folk, du respekterer på fagfeltet, informerer dig om ansættelsesformer, faste stillinger på områder og hvad det kræver at blive ansat eller forfremmet.

Vær strategisk i din udspørgen. Spørg for eksempel ikke, 'hvad der konstituerer god forskning på stedet?

Søg i stedet information om beslutnings-processer i miljøet, især hvordan ansættelser foregår. Og her er ikke alt som det foregives: Mange senior-kolleger vil principielt tage afstand fra impact-factors og publiceringsranking-systemer, fordi de skaber akademisk korrupsion, som ikke er det sande og renfærdige Academia. Men når ansættelseskomiteen i praksis samles, så er det altså alligevel disse faktorer, som tæller mest, når de skal vælge deres kandidat.

Karriere: Brug albuer

En kynisk - machiavelliansk - guide til karriere i u

Hold advarselslamperne tændt

Det måske mest skadelige kendetegn ved det akademiske liv er den fragmenterede arbejdsbelastning. I den ideelle verden hedder det, at skal du bruge ca. 45 procent af din tid på undervisning og 45 procent på forskning, med lidt administrativt og support-arbejde oveni.

Det foregives for dig som ung i karrierespor, at du medlem af en privilegeret, beskyttet sekt. Men hold øje med løverne.

I virkelighedens verden skal du imidlertid også bruge megen tid på at skrive bevillings-ansøgning for at holde din spirende karriere i gang. Og du bliver også oversvømmet med e-mails og anmodninger om at peer reviewe artikler, skrive blogindlæg, skrive tidsskrifts-artikler, komme med presentations til konferencer, sidde i udvalg og give interviews m.m.

Alt dette får dig til at føle dig dygtig og betydningsfuld. Henvendelserne indikerer jo, at folk ikke bare kender din eksistens, de anerkender dig som ekspert på dit område. Nogle gange til der tilmed tilføjes en smule social pression, fordi henvendelserne kommer fra personer, du kender.

Men så skal du lige huske, at det vil koste dig kostbar tid at tage imod sådanne "tilbud", for efter nogen tid vil du sidde tilbage med følelsen af at have været meget ekstremt travl i måneder - uden at der er sket noget håndgribeligt, der fremmer din karriere. Derfor skal dit standardsvar være "nej".

Du bør kun overveje at svare ja, (1) hvis projektet involverer association med en magtfuld fagperson på dit felt, fx ved at skrive et kapitel i en bog, denne er redaktør på, (2) hvis det giver dig overførbare meritter eller netværk, som kan være til nytte for dig i Academia eller andre steder eller (3) hvis du bliver betalt for det.

Faktisk burde du have brugt disse tre kriterier, da du lavede din ph.d. At sige "nej" kan ofte være en nøgle til karriere-drejning. Og generøsitet er noget, du først

kan tillade dig, når du har fået en fast stilling.

Frem ikke de andres karrierer

Der er få fagområder, hvor professionelle fejder og smålighed trives, som de gør i Academia. Her er det sådan, at et stort ego nærmest er en jobkvalifikation og et krav. Mange af dine kolleger vil se deres publikationsliste som en forlængelse af selve essensen af deres eksistens og væsen.

Det betyder så også, at ringeagtende kritik og sårende opførsel tages meget alvorligt. Anti-sociale adfærd er krusninger som man må leve med - og så hjælper det ikke, at den akademiske belønningsstruktur strøer glasur på. Men prøv at undgå involvering i disse intermezzo'er, men det vil næppe lykkes for dig at undvige noget.

Det foregives for dig som ung i karrierespor, at du medlem af en privilegeret, beskyttet sekt. Men hold øje med løverne. Der vil være folk, som prøver at misbruge dig på forskellige måder: ved at sætte dig til at undervise mere end aftalt, ved at snuppe lidt af din bevilling eller ved at låne lidt fra din forskning eller ved at bruge dit navn til egen vinding.

Du bliver også sat overfor et uophørligt pres for du vil aldrig gøre noget godt nok. Det tankegang gjorde ikke noget godt for Boxer i Animal Farm - og det vil det heller ikke gøre for dig.

Prøv i stedet at finde lysende personer i miljøet, som forstår, at det bedste middel til at realisere deres interesser, er at du får mulighed for at realisere dine. Du vil også opdage, at en selsikker tilgang booster den respekt, du får fra dine ligemænd. Og det betyder, at dem som kunne tænkes at misbruge og manipulere omkring dig, tænker sig om to gange, før de gør forsøget.

Stol ikke på andres moralske standarder

Det er lettere at opdrage katte end at koordinere noget, der involverer mere end tre universitetslærere!

De er individualister og ensomme væsener, der egentlig ikke har det godt med at arbejde i teams. Ikke desto mindre

og hav ingen skrupler!

ni-vw erdenen fra hollandske ROGIER CREEMERS

er teamwork en krævet færdighed, som du derfor bør finpudse for at fremme dine interesser. Joint research og publicering kan fremme din publikationsliste, forbedre din forskningskvalitet og være nyttige redskaber til at skabe netværk.

Undervisning i teams med kolleger kan introducere dig til nye ideer og tricks, der øger dine elevernes tilfredshed og dermed forbedrer deres evalueringsskemaer om dig. Deltagelse i administrations- eller projekt-teams kan ligeledes give dig færdigheder, som er kan være nyttige for din karriere.

Du skal dog altid være årvågen. Den team-agtige enighed kan ændre sig, du kan fejlfortolke den moralske standard hos de andre. Og hvis folk ikke overholder standarden, så skrid.

Og se i øjnene, at karma - hvordan tanker, ord og handlinger påvirker os og omgivelserne - spiller en meget mindre rolle i den akademiske verden, end du måske tror. Det er selvfølgelig ingen god idé unødigt at vifte folk væk, bare fordi du kan. Men du vil blive chokeret over, i hvilket omfang nogle kolleger kan opføre sig

som dumme svin - og stadig trives. Krav til dig selv om at opføre dig anstændigt er i det lys underordnet, hvis du vil undgå at blive røvdendt.

Opsøg heldet: Forbered julemandens komme

Bedrag ikke dig selv ved at tro, at du alene styrer din tidlige karriere (som i Game of Thrones). Kræfter langt større end du har også indflydelse. Man skal derfor opsøge heldet. Skab muligheder for dig selv, og sørg for at for, at for hver plan, du har, så findes der en plan-B.

Hvis tidsskrift A afviser din artikel, så send den straks til tidsskrift B. Redaktører og bedømmere kan være vægelsindede, og et paper, som afvises et sted, kan blive antaget uden egentlig bedømmelse et andet sted.

Fik du ikke den forskningsbevilling, du søgte, så er der andre kilder, og ansøgningen er ikke spildt. Måske kan den blive afsat for en lille artikel med sin egen beretning.

Omvendt kan heldet også forære dig uventede chancer og muligheder. Et uventet jobopslag kan dukke op. Et opslag fra forskningsrådet rammer lige ind i dit interessefelt. En person, du altid har villet samarbejde med, spørger om du vil være med på noget.

“

Det er lettere at opdrage katte end at koordinere noget, der involverer mere end tre universitetslærere!

Og for at heldet kommer dig i møde, skal du være oppe på dupperne, og ikke tyngt ned af forpligtelser. Så du bør bruge en lille del af din tid til at opbygge særlige kompetencer (f.eks. gennem kurser) eller synliggøre dig selv og skærpe dit personlige brand (skrive blogs, tweete, optræde i interviews med medier eller andre former for udadvendt-hed på dit felt).

Og hvis så den nye og spændende chance byder sig, kan du nemt slå til, mens du fortsat opfylder dine andre forpligtelser.

Dit valg

Academia - som Hotel California - indoktrinerer dig mod at hoppe af uni-karrieren. Du har ikke et job, men er del af et religiøst kald og en sekt. Man bekræfter hinanden i, at vi jobber med, hvad vi elsker; vi kæmper for den gode kamp; vi bidrager positivt til samfundet; vi har ikke solgt vores sjæl for ussel mammon osv.

Men indoktrineringen gør også sit til at spærre dig inde, og gør dig angst for verden udenfor dørene. Når en kollega formaster sig til at forlader stedet for at opsøge bedre græsgrange, omtales det som uforståeligt af kolleger, som om det handlede om et dødsfald.

Du bliver også indrulleret i et verdensbillede, som ser ned på praktikere, på folk der holder "almindelige" job og på andre med en bedre work-life balance, og måske også en større løncheck.

Den simple pointe er: De fordele, som det akademiske liv foregiver at tilbyde dig, har andre karriereveje også. Måske tilmed endda med bedre betingelser! Intellectuel tilfredshed, kreativitet, originalitet, professions-frihed og positive bidrag til samfundet er ikke noget, som er forbeholdt din hellige branche.

Tiden arbejder i øvrigt også imod dig. Når du for hundrede og syttende gang går i gang med en tidsbegrænset ansættelse skal du huske, at der hvert år kommer en ny flok sultne, som vil jage præcis de samme stillinger, stipendier og tidsskrifts-sider som dig. Og statistikken fortæller faktisk, at hvis heldet endnu ikke har været på din side, så falder chancerne bare fremover.

Dette er især vigtigt, for - medmindre du er helt særlig - der vil sandsynligvis også ske en helt masse andre ting for dig i disse år. Du vil slå dig ned med din kæreste, skabe en familie, joine et band, dyrke sport med vennerne eller på andre måder slå rødder og netværk på den måde, som alle andre veltilpassede ved deres fulde fem gør.

Livet står dig altså åbent. Det er helt op til dig at afgøre, om du gider det noma-diske, dårligt betalte og usikre liv, som præger den tidlige karriere i Academia. Eller om du - geniet - skrider og gør dig fri.

FORFATTEREN: Rogier Creemers er Kinaekspert, post.doc. ved Leiden Institute for Area Studies.

KILDE: THES 21. dec. 2017

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
Al henvendelse vedr. adresseændring eller -fejl hos din medlemsorganisation (DM eller Djøf).

Hvordan tager man frokostpausen fra forskere?

Arbejdsgiverne vil sløjfe den betalte frokostpause for statens akademikere.

Skal uni-lærere så også have sløjftet deres - spørger BAGSIDEN

Frokostpausen er ikke en overenskomst-sikret ret. Det er en lokal kutyme på visse arbejdspladser, og den kutyme kan ledelsen af arbejdspladserne til enhver tid lave om på, sådan at medarbejderne selv skal betale deres frokostpause.

Mener Moderniseringsstyrelsen. De statsansattes organisationer mener derimod, at det hele tiden har været en indforstået del af overenskomsten – og at det kan dokumenteres.

Derfor er frokostpausen pludselig blevet et konflikt-tema for ved de kommende OK-forhandlinger. Fagforeningerne kræver nemlig, at retten til betalt frokostpause nu bliver skrevet ind i overenskomsten, så arbejdsgiverne kan forstå, at man ikke ustraffet piller ved frokosten.

Men hvad sker der, hvis det utopiske skulle ske? Hvis Moderniseringsstyrelsen får ret, og uni-ledelserne ændrer den "lokale kutyme", at frokostpausen er en del af arbejdstiden.

Hvordan tager man frokosten fra uni-læreren?

Da uni-lærere jo ikke har faste arbejds- eller frokosttider må uni-ledere vel gøre det på den måde, at der lægges 5 gange

en halv time til den ugentlige arbejdstid. FORSKERforum har spurgt to ledere, hvordan de vil gøre det.

På CBS' Institut for organisation skal **instituttleder Signe Vikkelsø** lige tygge på frokostspørgsmålet, inden hun svarer: "Vi har jo et normsystem og en kvote, man skal opfylde. I forhold til undervisningstiden vil det konkret betyde, at man skal undervise mere. Hos os betyder undervisningen meget. De fleste lektorer underviser to tredjedele af tinde, og som det er nu, bliver frokostpausen trukket fra folks undervisningsforpligtelse. Så i givet fald ville underviserne skulle løbe stærkere," fortæller hun.

Hvad angår forskningen er det lidt svarere.

"Folk arbejder jo i forvejen på alle tider af døgnet – frokostpause eller ej – så for den del er det sådan set lige meget," siger Signe Vikkelsø.

Omvendt – jeg sender dem hjem

Jeanette Lemmergaard er leder af Institut for Marketing & Management på SDU. Her er der ikke nogen formelle frokostpauser. Men forskerne spiser dog frokost.

"Vi har en frokoststue, som vi kærer

os meget om – det er dyrebare kvadrater. Der går folk selvfølgelig ind og sætter sig, og det tror jeg stadig, de vil gøre. Det har en meget stor værdi, også for den fagfaglig udveksling af tanker og ideer. Og så er det vigtigt for det rent arbejdsmiljømæssige, at man lige får rejst så fra skærmen og laver noget andet," fortæller hun.

Hun har svært ved at se, at det skulle få nogen betydning, hvis frokostpausen formelt set forsvandt ud af arbejdstiden.

"Forskerne arbejder i forvejen rigtig meget. Jeg tror ikke det ligger klart i deres optik, at de har en halv times pause."

Formelt set skal Instituttlederen jo skulle sørge for, at medarbejdere bliver på arbejde en halv time længere hver dag?

"Ha ha. Jeg bruger i forvejen meget tid på at holde øje med, at de har en ordentlig balance, hvor de ikke bruger al for meget tid på at arbejde. Det er rigtigt – nogle gange går jeg faktisk rundt og siger, at nu er det vist på tide, at vi slukker lyset og tager hjem. Så nej, jeg forestiller mig ikke lige, at jeg skal til at gøre det modsatte," slutter Jeanette Lemmergaard.